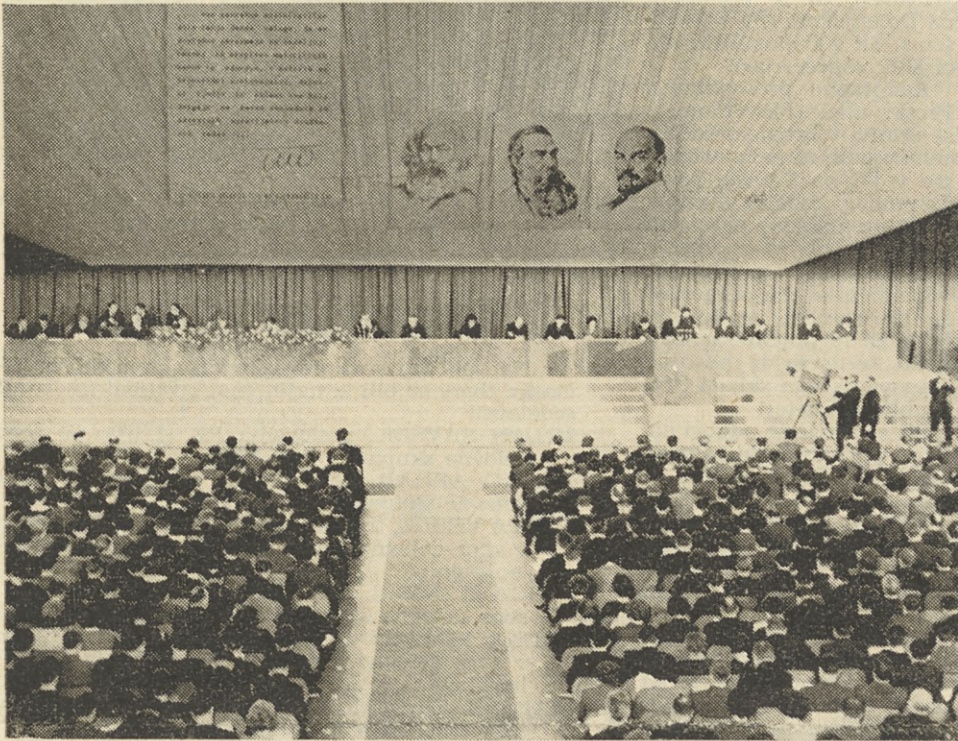

mercator

LETO III

LJUBLJANA, MAREC-APRIL 1965

ŠT. 3-4

Peti kongres Zveze komunistov Slovenije je v izrazito delovnem vzdušju pregledal delo komunistov na Slovenskem v minulem obdobju, kritično spregovoril o vsem tistem, kar ovira nadaljnji razvoj socialističnih družbenih odnosov, hkrati pa začrtal naloge za prihodnje obdobje.

Brzjavka V. kongresu ZKS Ljubljana

Člani delovnega kolektiva Veletrgovine MERCATOR Ljubljana budno in z vsem zaupanjem spremljamo delo V. kongresa v prepričanju, da bo vsebina njegovega dela izraz najprogresivnejših teženj in hotenj našega delovnega človeka, pobudnika vsake družbene akcije.

Obljubljamo, da bomo sklepe kongresa dosledno uveljavljali in izvajali.

Ljubljana, dne 17. marca 1965

Člani delovnega kolektiva
Veletrgovine »MERCATOR«
Ljubljana

LJUBLJANSKO ZBOROVANJE manifestacija samoupravljanja

8. maja bo v novi športni dvorani v ljubljanskem Tivoliju zborovalo 6000 samoupravljalcev iz vse Slovenije. Naše podjetje bo na zborovanju zastopalo 17 delegatov, ki so jih izvolili organi upravljanja v vseh enotah po ključu, ki so ga določili občinski odbori SZDL.

ZBOROVANJE SAMOUPRAVLJAVCEV SR SLOVENIJE NAJ BI V OKVIRU OBSEŽNIH PROSLAV 20-LETNICE OSVOBODITVE PODCRTALO OSNOVNE PRIDOBITVE NAŠE REVOLUCIJE IN SPodbUDILO NADALJNJE POGLABLJANJE SAMOUPRAVLJANJA. POSVEČENO BO PREDVSEM SEDANJIM PROBLEMOM SAMOUPRAVLJANJA PRI NAS, OBRAVNAVANJU PERECH VPRASANJ NJEGOVEGA UTRJEVANJA IN PRIKAZU PERSPEKTIV, KI JIH ODPIRA PROCES POPOLNEGA UVELJAVLJANJA NOVE USTAVE (iz proglasa GO SZDL Slovenije)

Sklepi 4., 5. in 6. zasedanja CDS

Na 4. zasedanju CDS dne 26. 2. 1965 je predsednik CDS najprej poročal o izvršitvi sklepov 3. zasedanja CDS z dne 22. 12. 1964; poročilo so člani soglasno potrdili in zapisnik v celoti sprejeli.

Na podlagi poročila o uspehu poslovanja za leto 1964, ki ga je podal direktor gospodarsko-računskega sektorja podjetja, je CDS po temeljiti obravnavi sprejel in potrdil zaključni račun podjetja za leto 1964.

Na 5. zasedanju dne 8. 4. 1965 je CDS obravnaval in sklepal o naslednjem:

Soglasno je potrdil poročilo o izvršenih sklepih 4. zasedanja CDS z dne 26. 2. 1965 ter zapisnik tega zasedanja.

Po vsestranski obravnavi so člani CDS na podlagi 69. člena statuta sprejeli poslovnik CDS.

V zakonu o ureditvi poslovnih razmerij na trgu je v 34. členu izredno strogo določilo po katerem sme občinska skupščina na lastno pobudo ali na predlog organa tržne inšpekcije, javnega tožilca ali častnega sodišča z odločbo razpustiti organ delavskega upravljanja oziroma odstaviti direktorja gospodarske organizacije, če je bilo podjetje v zadnjih dveh letih trikrat obsojeno na kakršenkoli gospodarski prestop, ki ga določajo predpisi s področja blagovnega prometa. Enak ukrep bi se lahko uporabil že pri enkratni pravomočni obsodbi, če bi šlo za gospodarski prestop sporazumevanja za doseg monopolnega položaja, špekulacije ali nelegalne konkurence.

Zato ponovno opozarjamo, da mora vsak delavec podjetja pri svojem delu upoštevati vse obvezne predpise, ki pridejo v poštev ter se izogibati vsake kršitve teh predpisov, zlasti pa takih, ki predstavljajo kazniva dejanja, gospodarske prestopke in prekrške.

CDS je odpravil sklep sprejet na 3. zasedanju dne 22. 12. 1965 o prodaji starega skladišča in sprejel sklep, da se prodaja novo skladišče v Tobačni ulici. Prodaja se opravi na podlagi 99. člena Zakona o sredstvih gospodarskih organizacij z neposrednim dogovorom.

Odobri se nakup pritlične skladiščne stavbe ob Tobačni ulici v izmeri ca. 368 m², ki je v osnovnih sredstvih Tobačne tovarne v Ljubljani, v kateri ima svoje skladišče papirni oddelek podjetja. Skladišče se prenese v osnovna sredstva podjetja s 1. 1. 1965.

Odobri se nakup poslovnih prostorov v pritličju hiše št. 15 v Trebnjem na Dolenjskem, ki je pod upravo »Lekarne« Trebnje in v katerih prostorih bo uredila PE »Gradišče« svo-

jo prodajalno. Za odkup dveh prostorov v I. nadstropju in pravice do so-uporabe skupnih prostorov od zasebnih lastnikov Uroša in Brede Ruprecht v istem poslopu se odobrijo potrebna sredstva.

Za kritje stroškov reklame za leto 1965 za podjetje kot celoto se odobri znesek 19.000.000 din s tem, da stroški reklame bremenijo enote v razmerju ustvarjenega prometa. Obračun se opravi ob zaključku vsakega tromesečja. Priporoča se, da se odobrena sredstva ne porabijo v celoti.

CDS priporoča vsem delavskim svetom enot, da odobrijo sredstva za reprezentančne stroške enot v višini stroškov za reprezentanco, ustvarjenih v letu 1964. Tudi ta sredstva je treba koristiti po načelu dobrega gospodarja.

Za kritje stroškov izdajanja glasila »Mercator« se odobrijo za leto 1965 sredstva v višini 6.000.000 din v breme sredstev za vzgojo kadrov. Glasilo se tiska v 2200 izvodih. Za stroške izdajanja glasila se ob vsakem tromesečju obremenijo vse enote v breme sredstev za vzgojo kadrov z ozirom na prejeto število izvodov, po ceni enega izvoda.

CDS ponovno naroča vsem direktorjem poslovnih enot, vodjem sektorjev podjetja, generalnemu direktorju, upravnemu odboru podjetja, delavskim svetom in upravnim odborom enot, da dosledno upoštevajo pooblastila po statutu. Za vsako prekoračenje pooblastil bo materialno in disciplinsko odgovarjal tisti, ki je dal nalog brez poprejšnjega sklepa pristojnega organa po statutu.

Na šestem zasedanju dne 21. 4. 1965 je CDS pred prehodom na dnevni red sprejel poročilo o izvršitvi sklepov sprejetih na 5. zasedanju dne 8. 4. 1965. Na tem zasedanju je obravnaval in sklepal o naslednjem:

Volitev v CDS in DS enot bodo 20. maja 1965.

Sprejme se analiza poslovanja podjetja za leto 1964.

Odobri se plan investicij za leto 1965 s tem, da se

sprejme IV. varianta ter da razvojno-planski, gospodarsko-računski in pravni sektor podjetja pripravijo pogodbe za ureditev odnosov med enotami v smislu določil 191. člena statuta podjetja. Sredstva za investicije po sprejetem planu so zagotovljena za naslednje objekte: SP v Proletarski ulici (PE »Specerija«), SP na Vrhniki (PE »Hrana«), PC na Tržaški cesti (PE »Hrana«), SP v Trebnjem na Dolenjskem (PE »Gradišče«), SP v Pokopališki ulici (PE »Specerija«).

Adaptacija prodajalne v Ilirski ulici (PE »Hrana«) se opravi v breme sredstev namenjenih za nabavo opreme v PC na Tržaški cesti, na podlagi rebalansa plana sredstev, namenjenih za ta objekt.

Adaptacija prodajalne »Nebotičnik« (PE »Emona«) se bo izvršila, v kolikor bodo za ta objekt zagotovljena sredstva iz posojila stanovanjskega sklada ObS Ljubljana-Center.

PE »Hrana« se odobri nakup poslovnih prostorov prodajaln Brest, Rašica in Črni vrh.

PE »Standard« se zagotovi sredstva v višini 19.000.000 din za gradnjo objekta na Glavnem trgu v Novem mestu.

Generalni direktor uredi s stanovanjskim skladom ObS Ljubljana-Bežigrad glede plačila obveznosti PE »Rožnik« za dograditev SP v Triglavski ulici.

Sprejme se sprememba VII. točke pogodbe, sklenjene s tov. Anico Kobler in Veletrgovino »Mercator« za poslovne prostore v Litiji, Valvazorjev trg 10, da se rok, po katerem prične teči pogodbeni kazni, podaljša do 1. septembra 1965.

Zaradi pomanjkanja sredstev se zavrne predlog za nakup tovarnega dvigala v galanterijskem skladišču.

Odobri se najetje posojila v višini 4.000.000 din pri stanovanjskem skladu ObS Litija za nakup opreme za samopostrežno prodajalno PE »Litija« v Smartnem pri Litiji.

Za prihodnje zasedanje je pripraviti predlog plana stroškov strokovnega izobraževanja za leto 1965.

Nova SP na Celovški cesti 144 — PE »Grmada« ima na voljo vse, kar želijo potrošniki

Novoizvoljeni odborniki

Na volitvah v zbor delovnih skupnosti in občinske zbore so bili iz naših enot izvoljeni naslednji sodelavci:

MILAN SAVSEK, poslovodja PE »Litija«, v zbor delovne skupnosti ObS Litija;
DRAGO ARHAR, direktor PE »Logatec«, v zbor delovne skupnosti ObS Logatec;
CVETA VEBLE, trgovska pomočnica PE »Gradišče«, v zbor delovne skupnosti ObS Trebnje na Dolenjskem;
ANICA ŽITNIK, blagajničarka PE »Grmada«, v zbor delovne skupnosti ObS Ljubljana - Šiška;
MILKA KOČAR, trgovska pomočnica PE »Tržan«, v zbor delovne skupnosti ObS Trebnje na Dolenjskem;
MARJAN SRAKAR, kontrolor OE »Mercator«, v občinski zbor ObS Ljubljana-Moste-Polje;
STANE ČERNE, direktor PE »Polje«, v zbor delovne skupnosti ObS Ljubljana-Moste-Polje ter za člana mestnega sveta Ljubljana;
STANE VRHOVEC, direktor razvojno planskega sektorja podjetja, v zbor delovne skupnosti ObS Ljubljana - Vič - Rudnik in za člana mestnega sveta Ljubljana.

Vsem čestitamo in jim želimo, da bi uspešno sodelovali pri reševanju številnih problemov, ki jih postavlja na dnevni red naša socialistična praksa, in se dosledno borili za nadaljnje oblikovanje socialističnih družbenih odnosov na vseh področjih.

Z volitev v PE »Hrana«

Na volišču v PE »Grmada«

Volitve v CDS in DS enot-20.V.1965

Centralni delavski svet je dne 8. 4. 1965 razpisal volitve, ki naj bi bile v aprilu za člane CDS in člane delavski svetov enot. Dan volitev je centralni DS na 6. zasedanju, dne 21. 4. 1965 na novo določil, tako da bodo volitve v četrtek, 20. maja 1965.

Zakaj je prišlo do spremembe datuma? V republiškem zakonu o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah, ki je bil sprejet 31. 3. 1965 in objavljen v Uradnem listu SRS št. 11/65 je določilo, da morajo biti volitve opravljene najpozneje do konca aprila. Ta uradni list je podjetje prejelo šele 12. aprila 1965.

Čeprav je CDS na podlagi obvestila iz dnevnih časopisov na svojem prvem naslednjem zasedanju razpisal volitve, da bi upošteval republiški predpis, se ni mogel izogniti kršitvi 16. člena Zveznega predpisa o volitvah, ki določa, da morajo biti volitve razpisane 30 dni pred dnevom, ki je določen zanje. Ker pa bi kršitev zveznega predpisa vplivala na pravilen potek volitev, je CDS na novo odločil, da bodo volitve ne 28. 4. 1965, pač pa 20. 5. 1965.

Zakaj ne volijo vse enote v CDS?

Člani CDS in delavskih svetov enot se volijo za dve leti. Vsako leto pa se voli polovica članov CDS in članov DS enot. Volitve v lanskem letu so bile prehodne ter smo zato volili polovico članov DS za dve leti, polovico na za eno leto.

Tiste enote, ki imajo samo po enega člana v CDS za mandatno dobo dveh let, letos ne volijo članov CDS, pač pa bodo volile samo polovico članov svojega DS poslovne enote. Volijo torej samo tiste enote v CDS, ki so v lanskem letu volile člane za dobo enega leta.

Kaj je z letošnjo izjemo glede ponovnega kandidiranja?

Samo pri letošnjih volitvah bo še veljala prehodna določba, da za vse člane DS, ki so bili izvoljeni za eno leto pri prvih volitvah po uveljavitvi Temeljnega zakona o volitvah DS in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah, ne veljajo določbe o omejitvi ponovne izvolitve. Zato bodo lahko letos vsi, ki jim je potekla enoletna mandatna doba v DS, ponovno kandidirali za dobo dveh let. To ponovno kandidiranje je zlasti primerno za člane CDS, ki bodo lahko uspešno uveljavili svoje dosedanje izkušnje iz dela v CDS, kakor tudi izkušnje s seminarja, ki je bil letos v aprilu za člane CDS.

Koliko članov šteje CDS?

Po statutu ima delavski svet podjetja praviloma 30 članov, to število se pa poveča ob pripojitvah, ko gre za povečanje podjetja ali enot. Sedaj šteje CDS skupaj 36 članov, od tega jih je bilo v lanskem letu 19 izvoljenih za dve leti, 17 pa za eno leto.

Pri letošnjih volitvah bomo v CDS volili skupno 17 članov, in sicer:

- v 1. volilni enoti — poslovnici enoti »Emona« — 2
- v 3. volilni enoti — poslovnici enoti »Grmada« — 3
- v 4. volilni enoti — poslovnici enoti »Hrana« — 2
- v 6. volilni enoti — poslovnici enoti »Litija« — 1
- v 8. volilni enoti — organizacijski enoti »Mercator« — 4
- v 10. volilni enoti — poslovnici enoti »Polje« — 1
- v 11. volilni enoti — poslovnici enoti »Rožnik« — 1

Kaj opravi centralni delavski svet?

1. Sprejme sklep o razpisu volitev a) za centralni DS b) za DS enot
2. Določi dan volitev
3. Določi število članov, ki se voli v CDS
4. Določi volilne enote in število članov, ki jih posamezne volilne enote volijo v CDS
5. Določi centralno volilno komisijo
6. Določi komisijo za sestavo volilnih imenikov
7. Sporoči občinski skupščini dan volitev
8. Razglasi razpis volitev

Kaj opravi delavski svet enote?

1. Imenuje predsednika in 2 člana volilne komisije enote
2. Določi s sklepom, da se skliče zbor delovnih ljudi
3. Objavi sklic zbora

Kaj opravijo družbeno-politične organizacije?

Razpravljajo na sestankih o poslovanju podjetja in enote ter o delu DS podjetja in enote in o izbiri novih članov CDS in DS enote.

Kaj opravi predsednik DS enote?

1. Skliče zbor delovnih ljudi enote. Prisotnih mora biti najmanj 1/3 vseh volivcev, da je zbor sklepčen.
2. Začne zbor delovnih ljudi in ga vodi do izvolitve delovnega predsedstva

Kaj opravi zbor delovnih ljudi enote?

1. Izvoli predsedstvo zbora, to je predsednika in dva člana
2. Določi zapisnikarja, ki piše zapisnik o delu zbora
3. Ugotovi sklepčnost zbora — zbor je sklepčen, če je navzočih najmanj 1/3 vseh volivcev
4. Dnevni red zbora delovnih ljudi obsega:
 - a) predlaganje kandidatov za CDS
 - vsak volivec lahko predlaga enega kandidata za člana CDS;
 - če podprejo ta predlog najmanj še 3 volivci, se predlagani kandidat vpiše na listo kandidatov, o katerih zbor glasuje.
 - b) določitev kandidatov za CDS
 - o vsakem kandidatu glasuje zbor po vrstnem redu, kot so vpisani na listo;
 - kot kandidat zbora je določen kandidat, za katerega je glasovala večina na zboru navzočih volivcev. Izid tega glasovanja razglasi predsednik zbora.

slovnici enoti »Rožnik« — 1 v 13. volilni enoti — poslovnici enoti »Specerija« — 1 v 15. volilni enoti — poslovnici enoti »Standard« — 2

Volitve v CDS vodi centralna volilna komisija, volitve v DS enot pa volilne komisije enot, ki jih določijo delavski sveti enot.

Volitve na dan 20. 5. 1965 bodo neposredno vodili volilni odbori tako za CDS kot za DS svoje enote.

Da bi nekoliko olajšali posameznim organom delo v volilnem postopku, objavljamo kratek izveček nekaterih določb Temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah (Ur. l. SRS 15/64) in Zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah (Ur. list SRS, št. 11/65).

c) Predsedstvo zbora delovnih ljudi sestavi na podlagi izida glasovanja kandidatno listo zbora delovnih ljudi za CDS. To kandidatno listo podpišejo vsi člani predsedstva.

- II. a) predlaganje kandidatov za DS enote,
 - b) določitev kandidatov za DS enote,
 - c) sestava kandidatne liste zbora delovnih ljudi za DS enote.
- Postopek je enak kot pod I

Kaj opravi predsedstvo zbora delovnih ljudi?

1. Sestavi kandidatno listo zbora delovnih ljudi na podlagi izida glasovanja
2. Kandidatno listo podpišejo vsi člani predsedstva
3. Vloži kandidatno listo a) za volitve CDS — centralni volilni komisiji potom volilne komisije enote b) za volitve DS enote — volilni komisiji enote.

Kaj opravi komisija za volilni imenik?

1. Sestavi volilni imenik v dveh izvodih ter vpiše vanj vse volivce enote po abecedi, najpozneje v 3 dneh, ko je bila imenovana
2. Potrdi volilni imenik
3. Razgrne volilni imenik na volišču, za katero je sestavljen, za 7 dni
4. O vsakem prejetem ugovoru zoper volilni imenik odloča v 24. urah. Volilni imenik je enoten za volitve v CDS in DS enote.

Kaj opravi centralna volilna komisija?

1. Skrbi za zakonitost izvedbe volitev v CDS po vseh volilnih enotah.
2. Potrdi volilne imenike v soglasju z volilno komisijo enote.
3. Imenuje v soglasju z volilno komisijo enote volilne odbore, ki imajo predsednika in 2 člana in po potrebi namestnike.
4. Potrdi kandidatne liste — ali jih zavrne v soglasju z volilno komisijo enote.
5. Odloča o popravljeni kandidatni listi v soglasju z volilno komisijo enote.
6. Razglasi potrjene kandidatne liste — najmanj 5 dni pred volitvami skupaj z volilno komisijo enote.
7. Določa v soglasju z volilno komisijo enote volišča za najmanj 25, a največ 300 volivcev.
8. Določa čas glasovanja in ga objavi v soglasju z volilno komisijo enote.
9. Ugotavlja in razglasa za podjetje izid glasovanja ter obvesti občinsko skupščino o izidu volitev ter pošlje CDS zapisnik o svojem delu.

Kaj opravi volilna komisija enote?

1. Skrbi za zakonitost izvedbe volitev v DS enote.
2. Potrdi v soglasju s centralno volilno komisijo volilne imenike enote.
3. Imenuje v soglasju s centralno volilno komisijo volilni odbor.
4. Sprejema kandidatne liste a) za člane CDS, b) za člane DS enote.
5. Potrdi kandidatne liste ali jih zavrne a) za člane CDS v soglasju s centralno volilno komisijo b) za člane DS enote sama.
6. Odloča o popravljeni kandidatni listi a) za člane CDS v soglasju s centralno volilno komisijo, b) za člane DS enote sama.
7. Razglasi potrjene kandidatne liste najmanj 5 dni pred volitvami a) za člane CDS v soglasju s centralno volilno komisijo, b) za člane DS enote sama.
8. Določa volišče za najmanj 25, a največ 300 volivcev, v soglasju s centralno volilno komisijo.

Predpis
zvezni republ.

Rok

29. čl. 11. čl.

— 11. čl.

32. čl. 13. čl.

Najmanj 8 dni
pred volitvami

3 dni po imenovanju

6. čl.

6. čl.

7. čl.

7 dni

8. čl.

24 ur po ugovoru.

—

20. čl.

—

20. čl.

—

20. čl.

—

20. čl.

36. čl.

5. čl.

32. čl.

—

14. čl.

—

33. čl.

—

20. čl.

16. čl.

—

—

19. čl.

—

20. čl.

33. čl.

—

18. čl.

—

20. čl.

—

53. čl.

—

20. čl.

—

20. čl.

5. čl.

—

36. čl.

—

32. čl.

12. čl.

—

32. čl.

—

33. čl.

—

20. čl.

16. čl.

—

9. Določi čas glasovanja v soglasju s centralno volilno komisijo in ga objavi. — 19. čl.
10. Pravočasno izroči volilnemu odboru:
a) volilni imenik v 2 izvodih
b) 2 glasovalni skrinjici
c) glasovnice za volitve v CDS
d) glasovnice za volitve v DS enote,
e) vse drugo, kar je potrebno za nemoten potek glasovanja. — 17. čl.
11. Sprejme sklep o glasovanju po pošti in pošlje enoti toliko glasovnic, kolikor je volivcev, in navodilo o načinu glasovanja. — 26. čl.
12. Na dan volitev odpre ovitke z glasovnicami, prispelimi po pošti ter jih prišteje k skupnemu številu glasov, ki jih je dobil posamezni kandidat za CDS oziroma za DS enote. — 29. čl.
13. Ugotavlja in razglašča v enoti izid glasovanja:
a) za člane CDS,
b) za člane DS enote — 33. čl.
14. Pošlje DS enote zapisnik o svojem delu. — 33. čl.
15. Obvesti občinsko skupščino na sedežu enote o izidu glasovanja:
a) za člane CDS
b) za člane DS enote. — 33. čl.

Kaj opravi volilni odbor?

1. Uredi volišče
2. Prevzame od volilne komisije enote volilni material in prešteje glasovnice.
3. Opremi glasovalne skrinjice
a) za CDS pritrdi na skrinjico vse kandidatne liste za CDS
b) za DS enote pritrdi na skrinjico vse kandidatne liste za DS enote.
4. Volilni imenik je enoten za volitve v CDS in DS enote ter se ob volitvah obkroži številka pred volivcem le enkrat. Če volivec želi glasovati samo v CDS ali samo v DS enote, se vpiše opomba »glasoval samo v CDS«, ali »glasoval samo v DS enote«. — 21. čl.
5. Predsednik ali član volilnega odbora obkroži zaporedno številko volivca v volilnem imeniku, mu pojasni način glasovanja in mu da:
a) glasovnico za CDS ter se prepriča, če je glasoval,
b) glasovnico za DS enote ter se prepriča, če je volivec glasoval. — 21. čl.
6. Če pride glasovat volivec, čigar ime je v volilnem imeniku že obkroženo, mu volilni odbor ne dovoli glasovanja ter vpiše to v zapisnik. — 36. čl. 38. čl.
7. Volivec glasuje tako, da obkroži številke pred imeni kandidatov, za katere glasuje. Volivec lahko glasuje za kandidate raznih kandidatnih list. Volivec glasuje za toliko kandidatov, kolikor članov se voli v CDS ali DS enote. Če je volivec glasoval za več kandidatov, se upoštevajo glasovi le za kandidate po vrsti, kot so navedeni na glasovnici. — 22. čl.
8. Volivec lahko glasuje samo za kandidate, ki so navedeni na glasovnici. Pripisovanje drugih in glasovanje zanj se ne upošteva. — 24. čl.
9. Volilni odbor piše zapisnik o glasovanju, v katerega vpiše okoliščine, ki so pomembne za glasovanje. — 19. čl.
10. Volilni odbor lahko zaključi glasovanje pred potekom časa, ki je določen le, če so glasovali vsi volivci, ki so vpisani v volilnem imeniku za to volišče. — 30. čl.
11. Ko je glasovanje končano, prešteje volilni odbor, posebej za CDS in DS enote:
a) neuporabljene glasovnice in jih da v ovitek,
b) ugotovi skupno število volivcev po volilnem imeniku in po potrdilih. Če se pokaže razlika, velja izid po glasovnicah,
c) neveljavne glasovnice, in sicer:
— neizpolnjene glasovnice,
— glasovnice, ki so tako izpolnjene, da se za nobenega kandidata ne da zanesljivo ugotoviti, da je volivec zanj glasoval,
d) koliko glasov je dobil posamezni kandidat. — 31. čl. 32. čl.
12. Napiše zapisnik volilnega odbora o ugotavljanju izida glasovanja na volišču in ga odda volilni komisiji enote.

Pred novo nalogo!

1. Že sedaj veljavni zakon o delovnih razmerjih (stopil je v veljavo s 1. januarjem 1958) je uzakonil načelo, da v gospodarskih organizacijah s sredstvi v družbeni lasti organi delavskega samoupravljanja samostojno urejajo delovna razmerja v skladu z določbami tega zakona. V izvrševanju te svoje nove funkcije, ki je bila odraz takrat doseženega samoupravnega položaja, so delovni kolektivi v letu 1958 izdali svoje prve pravilnike o delovnih razmerjih. Velja pripomniti, da se večinoma niso ravnali po zakonu; ta je namreč postavil načelo, da je ta pravilnik pravzaprav le izjema, kajti pravice in obveznosti iz delovnega razmerja bi bilo treba urediti v pravilih podjetja. Praksa je šla drugo pot, to je po poti izjeme, ki pa ni bila niti v prid pravilom niti v prid pravilnikom o delovnih razmerjih.

Pa še neke značilnosti iz tega prvega obdobja samoupravnega urejanja delovnih razmerij ne kaže prezreti. Kljub načelu, da v gospodarskih organizacijah delovna razmerja urejajo samostojno delovni kolektivi, je zaradi nadobnosti in konkretnosti zakonitih določb ostalo tej samostojnosti dokaj ozko področje. Praksi je zadoščal zakon sam tako, da je bila zelo majhna potrebnost in uporabnost posebnih pravilnikov. Delovnim kolektivom ni preostajalo nič drugega kot da so zakonske določbe bolj ali manj vestno prepisovali; v primeru spora so itak vsi uporabljali zakon. Lahko bi rekli, da ni bilo težav, če je bil pravilnik pomanjkljiv: zadoščal je zakon.

Načelo o samoupravnem urejanju delovnih razmerij je tako ostalo precej deklarativno.

2. Z uveljavitvijo nove ustave je postalo očitno, da ni več podlage in mesta za takšno deklarativno načelnost. Po določbah 9. in 91. člena zvezne ustave je nesporno, da je urejanje medsebojnih delovnih razmerij, ki nastajajo med člani delovne skupnosti na podlagi združenega dela in v zvezi z delom, njihova samoupravna pravica in hkrati dolžnost. To ustavno načelo terjata seveda vsebinsko drugačen zakon, kot je sedanj, ki sam neposredno ureja skoraj vsa vprašanja, kar je bilo povsem logično; njegovo izhodišče je namreč bilo delovno razmerje kot razmerje med delavcem in gospodarsko oziroma delovno organizacijo.

Po novi ustavi lahko o takem razmerju govorimo samo med delavcem in zasebnim delodajalcem. Delovne organizacije so samo pravna oblika združenega dela, oblika, ki omogoča

delovnim ljudem, da uveljavijo svojo pravico do dela, pravico, da si z osebnim in združenim delom ustvarjajo pogoje za vsestranski razvoj in svobodno izražanje svoje osebnosti. Torej ni več podlage in razlogov za delovna razmerja kot razmerja med delavcem in delovno organizacijo. V skladu z družbeno-politično in sociološko strukturo delovnih organizacij je postavka ustave, ki govori, da nastajajo medsebojna delovna razmerja med delovnimi ljudmi, ki delajo v delovni organizaciji kot enakopravni člani delovne skupnosti. Logično potem je, da le tem članom pripada pravica in dolžnost, da ta razmerja tudi sami urejajo.

V takih razmerah se spremeni funkcija — zakona o »delovnih razmerjih« (sicer tak naslov sam ni več najprimernejši, kajti teh razmerij ne ureja več država). Ker je urejanje medsebojnih delovnih razmerij prvenstveno zadeva samih delovnih skupnosti, niso več predmet zakonodajne ureditve. Zakon torej ne more biti več tak, da bi bil po svoji vsebini namenjen neposredni praktični rabi; s svojimi normami je lahko smernica, okvir in vzpodbuda delovnim skupnostim in njihovim organom upravljanja za njihovo samoupravno urejanje teh razmerij. Posledica take funkcije je med drugim zlasti ta, da zakon ne more več podrobno urejati obsega in vsebine posameznih pravic, določati pogojev in načina za njihovo pridobitev in realizacijo. Opredeliti mora samo poglobitve značilnosti posameznih pravic oziroma poglobitve elemente statusa delavca, ne da bi se pri tem spuščal v takšne in tolikšne nadrobnosti in posameznosti kot sedanj zakon.

Taki zamisli so sicer mnogi praktiki ugovarjali. Zagovarjali so stališče, da je za pravno varnost in sigurnost delavca najboljši zakon, ki bi predpisoval vse, kar je potrebno za urejenost in uporabnost posameznih pravic, dolžnosti in postopkov. Niso upoštevali (in nekateri še vedno ne upoštevajo!), da je razvita in dosledna samoupravnost, ki je tudi praktično uveljavljena, učinkovita podlaga za pravno varnost in sigurnost. Seveda pa morajo biti izpolnjeni nekateri predpogoji in med temi je v prvi vrsti — vsebinsko in organizacijsko čim boljše izpolnjena naloga, ki jo postavlja pred delovne skupnosti že ustava, bodoči zakon o delovnih razmerjih pa jo bo vsebinsko in časovno nekoliko konkretiziral.

3. Ta naloga je — ureditev medsebojnih delovnih razmerij. Pri tej nalogi ne bo šlo samo za morebitne

spremembe in dopolnitve sedanjega pravilnika o delovnih razmerjih, temveč za novo ureditev v duhu ustavnih pojmov in načel ter za tako skrbno in vsestransko izdelane samoupravne norme, po katerih bo delavec lahko nastopil tudi pred sodiščem, če bo sodil, da je odločitev o kakšnem njegovem zahtevku nezakonita, t. j. takšna, ki je v nasprotju s samoupravnimi normami.

Torej bo ta naloga dokaj zahtevnejša od sedanje, ko je bil zakon neposredno uporabljen za konkretne primere in je zato sam prinašal vse pomembnejše rešitve tako, da so jih enostavno prevzemali v svoje pravilnike.

Sedaj bo treba medsebojna delovna razmerja članov delovne skupnosti urediti v celoti in v vseh podrobnostih, sicer bodo lahko nastale težave in spori glede posameznih pravic in dolžnosti, glede odločitev v posameznih zadevah. Ne bo se mogoče sklicevati na zakon, češ, saj to je urejeno v njem. Kar ne bo urejeno v splošnem samoupravnem aktu delovne organizacije, ali bo urejeno površno, nedogmno, bo povzročalo nevednosti, vzbujalo med delavci upravičeno negodovanje, nezadovoljstvo, kar seveda ne bo v prid delovni prizadevnosti in poslovni uspešnosti. Skrb za delovnega človeka, interes za urejenost v delovni skupnosti in za uspešnost njegovega poslovanja bosta neposredna motiva za to, da bodo vsa vprašanja iz medsebojnih delovnih razmerij čim boljše in čim učinkovitejše urejena in da se bodo v delovni organizaciji vsi po tej urejenosti tudi dosledno ravnali ter svoje samoupravne norme tudi spoštovali. Pogoje, osnove, merila, od katerih bo odsej odvisen obseg posameznih pravic, obveznosti, način uveljavljanja, pristojne organe — vse to bo urejeno v splošnih samoupravnih aktih delovne organizacije.

Sicer pa je pri razmišljanju o tej novi nalogi najpoglobitnejše, da bodo morale delovne skupnosti medsebojna delovna razmerja svojih članov urediti v celoti začenši s sprejemom in vstopom v delovno skupnost vse do prenehanja dela in članstva v njej s podrobno razčlenitvijo vseh pravic (ne samo tistih, ki jih omenja zakon) in dolžnosti. To pa je tako zahtevna in zlasti za vsakega posameznika tako pomembna naloga, da ne kaže odlašati in čakati na nov zakon: kritična ocena in analiza dosedanje ureditve, dosedanjih izkušenj bi lahko bila dober, uporaben uvod v uspešno izpolnitev nove naloge.

RADO MIKLIČ

M. RUPELJ

SP v Proletarski ulici - odprta

Ob otvoritvi SP v Proletarski ulici, ki je bila 6. 4. 1965, je navzoče pozdravil predsednik CDS Viktor Logar in dejal:

Danes, ko delovni kolektiv našega podjetja predaja v letošnjem letu že tretjo samopostrežno prodajalno svojemu namenu, si štejem v posebno čast, da v imenu centralnega delavskega sveta Veletrgovine MERCATOR, v imenu 1.800-članskega kolektiva, kakor tudi v svojem imenu pozdravljam vse navzoče, posebno še goste, ki so se odzvali našemu povabilu, da s svojo prisotnostjo počastijo ta veliki delovni uspeh našega kolektiva v njegovem prizadevanju za nadaljnji razvoj in modernizacijo naše trgovske mreže. Prepričan sem, da so ta trenutek najbolj težko pričakali potrošniki tega območja, saj je ta veliki objekt namenjen predvsem njim. V tej naši največji SP se bodo lahko oskrbovali z vsem špecerijskim blagom, mlekom, kruhom, svežim mesom, sadjem in zelenjavo, delicatesami, tobačnimi izdelki, časopisi in galanterijskim blagom. V bifeju bodo lahko postreženi s toplimi in mrzlimi jedili, z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami.

Z otvoritvijo tega objekta bodo zaprte dosedanje klasične prodajalne na Pokopališki 12, Pokopališki 3 ter tržnica in špecerijski oddelek na Zaloški cesti. Dosedanji prostori prodajalne na Zaloški cesti 22, kjer prodajamo pletenine in galanterijo, pa bo odprta le še tako dolgo, dokler ne bo urejena prodajalna industrijskega blaga v vsem prvem nadstropju tega objekta.

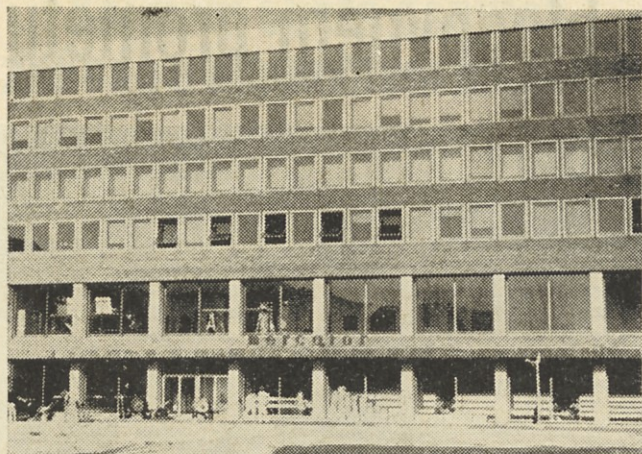
Z otvoritvijo te nove samopostrežne prodajalne se je število naših SP povečalo na 20; v letošnjem letu se jim bodo pridružile še tri nove samopostrežne

prodajalne. Skupna vrednost opravljenih del na tej SP, vključno z opremo, znaša 150 milijonov dinarjev; ta znesek pa se bo ob dovrstitvi prvega nadstropja povečal še za 100 milijonov dinarjev.

Dolžnost mi je, da se ob tej priliki zahvalim vsem tistim, ki so s čimer koli pripomogli, da je bil ta objekt dograjen ter da ga lahko danes predajamo svojemu namenu. Posebno priznanje pa izrekam delovnemu kolektivu poslovne enote Špecerija, kateri izročam objekt v upravljanje

z željo, da bi čim boljše in čim uspešnejše služil svojemu namenu, predvsem pa ustregel vsem željam in potrebam potrošnikov.

Na tej strani objavljamo nekaj slik te nove SP v novi poslovni stavbi v občinskem središču občine Ljubljana-Moste-Polje. Tik pred otvoritvijo so še delavci asfaltirali parkirni prostor pred trgovino, naše prodajalke pa so še enkrat pregledale, če je vse v redu. Potem je bila trgovina odprta in blagajničarka se je nasmehnila fotoreporterju.

Kaj nam obeta osnutek zakona o blagovnem prometu

Temeljni zakon o blagovnem prometu bo vseboval osnovne predpise, ki urejajo promet blaga in ki so bili dosedaj obseženi v sedmih ločenih zakonih oziroma uredbah, med katerimi sta bila za nas najvažnejša Zakon o ureditvi poslovnih razmerij na trgu ter Uredba o trgovanju in trgovskih podjetjih in trgovinah.

Zakon o ureditvi poslovnih razmerij na trgu je novejši zakon iz leta 1962 ter je zaradi tega pretežna večina njegovih določb zajeta v osnutku Temelnjega zakona o blagovnem prometu.

Promet blaga je prost na vsem jugoslovanskem območju. Delovne organizacije poslujejo samostojno v prometu blaga. Omejitve se smejo predpisati samo z zveznim zakonom, ali na podlagi zveznega zakona. Delovne organizacije se morajo v blagovnem prometu ravnati v skladu z dobrimi poslovnimi običaji in z načeli poslovne morale. Ta temeljna načela se v novem osnutku Temelnjega zakona o blagovnem prometu ne razlikujejo bistveno od načel Zakona o ureditvi poslovnih razmerij na trgu.

Kršitve teh načel pa obravnava novi osnutek v nekoliko drugačnem vrstnem redu in z nekaterimi spremembami.

Kot prvo obravnava rušenje enotnosti trga in zaščitne mere za zavarovanje enotnosti trga. Te mere so izredno ostre — mogoče nekoliko preveč za praktično uporabo, kar bi lahko trdili iz dosedanjih izkušenj.

Kot rušenje enotnosti trga štejejo posebno akti in postopki družbeno-političnih skupnosti, s katerimi se na trgu v posameznem področju izključijo določene delovne organizacije, ali se jim otežkoča poslovanje ali pa se spravljajo v neenak položaj nasproti drugim delovnim organizacijam. To je prvi primer, ki ga osnutek navaja kot primer rušenja enotnosti trga, poleg še petih drugih primerov.

Kakšne zaščitne mere določa osnutek? Približno enake kot zakon o ureditvi poslovnih razmerij na trgu.

Vsak akt, ki predstavlja rušenje enotnosti trga, je nezakonit ne glede na to, ali je sprejet kot predpis, kot splošni pravni akt ali kot odločba v upravnem postopku. Kot nezakonit se šteje tudi pismeni ali ustmeni nalog, ali v kakršni koli drugi obliki izdan nalog, ki ni formalno praven akt. Osnutek določa dolžnost pristojnega organa družbeno-politične skupnosti, da zadrži izvršitev ne zakonitega predpisa ali akta, ki ruši enotnost trga in da predlaga oceno njegove zakonitosti.

Odločbe v upravnem postopku, ki rušijo enotnost trga oziroma omejujejo

prosto konkurenco, so nične.

Uradna oseba, ki zlorabi svoj uradni položaj ali uradne pravice in izvrši dejanje, s katerim se omejuje promet blaga oziroma pravice delovnih organizacij, da samostojno opravljajo gospodarsko dejavnost, ali se z njim spravljajo delovne organizacije v neenak položaj na trgu, ali stori kakšno drugo dejanje, ki meri na rušenje enotnosti trga ali na omejevanje proste konkurence, se kaznuje z zaporom. V posebno težkih primerih se kaznuje z zaporom najmanj 6 mesecev ali s strogim zaporom do 5 let.

Sankcije so torej izredno stroge ter imajo bolj zstrašilni kot praktični pomen.

Izrivanje iz trga se kljub tem sankcijam, ki jih je vseboval že sedanji zakon o ureditvi poslovnih razmerij na trgu, pojavlja na različne načine, zlasti na območjih, v katerih se posamezne delovne organizacije v škodo drugih favorizirajo.

Mnenja smo, da predstavlja prefinjeno obliko izrivanja iz trga odpovedovanje poslovnih prostorov, zlasti če z njimi razpolaga organ, odvisen od občinske skupščine n. pr. stanovanjski sklad. Sodni odpovedi poslovnega prostora se delovna organizacija ne more uspešno upreti, ker daje zakon o poslovnih stavbah in prostorih najemodajalcu popolnoma proste roke, tako da lahko odpove poslovni prostor, ne da bi navedel kakršenkoli odpovedni razlog. Po noveli zakona bi sicer občinske skupščine lahko predpisale določene odpovedne razloge, vendar tega večina niso storile. Če si zamišljamo manjšo trgovsko organizacijo, ki ima prodajalne v najetih

poslovnih prostorih izključno v območju ene občine in v upravljanju enega stanovanjskega sklada, lahko ta najemodajalec s sodno odpovedjo vseh lokalov hkrati odloča o obstoju, ali o prenehanju celotne delovne organizacije. Doživeli smo primer sodnih odpovedi hkrati petim prodajalnam neke naše poslovne enote, kar bi lahko ogrozilo obstoj celotne poslovne enote. Primer je bil sicer uspešno rešen, vendar ne v obliki zaščite, ki bi jo moral nuditi zakon ter na njegovi podlagi pristojni organ oziroma sodišče, pač pa na podlagi poravnave s konkurenčnim podjetjem, ki je delno posredno oziroma neposredno izzvalo vseh pet odpovedi.

Bojimo se, da nam v tej smeri sedanje besedilo temeljnega zakona o blagovnem prometu ne nudi bistveno boljše zaščite. Potom odbora za pravna vprašanja v gospodarstvu pri gospodarski zbornici SRS, smo predlagali, da se med posamezna dejanja nelojalne konkurence uvrsti tudi: — izrivanje iz poslovnih lokalov in pridobivanje trgovskih lokalov na škodo druge istovrstne gospodarske organizacije.

Izrivanje iz trga in nelojalna konkurenca sta največkrat v zelo tesni vzročni zvezi, ki pa je žal dostikrat pretesna in jo je zelo težko dokazovati, čeprav jo krepko občutimo.

Preveliko ostrino je imel tudi 41. člen Zakona o ure-

ditvi poslovnih razmerij na trgu s tem, da ni smel biti zaposlen za dve leti na delovnem mestu poslovodje, prodajalca, trgovskega predstavnika ali trgovskega potnika, kdor je bil obsojen kot odgovorna oseba za gospodarski prestopok dajanja v promet blaga, ki ne ustreza jugoslovanskemu standardu, predpisom o kakovosti, označevanju ali zaznamovanju blaga, ali predpisom o prometu z živil.

V osnutku zakona ni več predviden ta avtomatizem prepovedi zaposlitve za dobo dveh let na navedenih delovnih mestih, zaradi enkratne obsodbe, zaradi določenih gospodarskih prestopkov, pač pa se bo varstveni ukrep opravljanja določenega dela izrekel po določenih 30. členu zakona o gospodarskih prestopkih.

Uredba o trgovanju in trgovskih podjetjih in trgovinah iz leta 1959 bo z uveljavitvijo temeljnega zakona o blagovnem prometu prav tako prenehala veljati.

Določbe o blagovnem prometu, ki ga opravljajo trgovske gospodarske organizacije, so v osnutku novega zakona znatno bolj sproščene. Trgovske gospodarske organizacije se ukvarjajo z blagovnim prometom kot s svojo osnovno dejavnostjo. Predmet poslovanja se določa po trgovskih strokah. Trgovska organizacija se lahko bavi s prometom iz ene ali več trgovskih strok. Trgovske stroke predpiše zvezni sekretar za trgovino oziroma organ, na katerega bodo prenesene pristojnosti tega sekretariata.

Trgovske gospodarske organizacije so trgovska podjetja (Nadaljevanje na 7. strani)

Po daljšem času spet odprta trgovina na Viški 29. Tokrat večja, lepša in sodobnejša. Na sliki: potrošnik tik pred otvoritvijo nove SP

Zadnji trenutki pred otvoritvijo nove SP na Viški cesti 29, ki jo je PE »Hrana« odprla 13. 3. 1965

Kaj nam obeta osnutek zakona o blagovnem prometu

jetja in trgovine. Trgovska podjetja se lahko bavijo z blagovnim prometom na malo ali na veliko. Trgovine se smejo baviti samo s prometom na malo.

Veliko sprostitev predstavlja osnutek zakona glede stranskih dejavnosti, ki jih smejo opravljati trgovske delovne organizacije. Te stranske dejavnosti so lahko:

- proizvodnja, predelava ali izdelava blaga,
- opravljanje poedinih trgovskih uslug,
- opravljanje transporta in uslužnostnih obrtnih dejavnosti,
- opravljanje gostinske dejavnosti,
- opravljanje drugih gospodarskih dejavnosti, ki so običajne v blagovnem prometu.

Z vsemi temi dejavnostmi se bo lahko bavilo trgovsko podjetje brez posebne odobritve.

Glede notranje organizacije trgovskih podjetij, se osnutek spušča v področje, ki bi se moralo urejati s statutom. Osnutek predvideva naslednje poslovne enote za blagovni promet:

- poslovalnice oziroma filiale,
- prodajalne,
- skladišča,
- odkupne postaje,
- trgovinska predstavništva.

Za vsako obliko enote določa osnutek, kakšno delovno območje in kakšne pravice ima. V obrazložitvi osnutka je povedano, da so poslovalnice oziroma filiale nov tip poslovnih enot, ki je dejansko izpostava direkcije podjetja.

Kot je povedano v obrazložitvi, naj bi vse te organizacijske oblike določal zakon, ker se ne nanašajo samo na notranjo organizacijo, pač pa na odnos navzven.

Sprostitev glede blagovnega prometa pa ne velja za kmetijske pridelke. Od zasebnih kmetov oziroma pridelovalcev smejo kupovati kmetijske pridelke samo kmetijske zadruge in gospodarske organizacije, ki dobijo dovoljenje, katerega izda pristojni republiški organ. To dovoljenje se pa sme dati samo za področje, kjer ni kmetijske zadruge oziroma kjer kmetijska zadruga ne kupuje pridelkov od neposrednih pridelovalcev.

Izjema velja za velike potrošnike, ki smejo v svojih poslovnih prostorih za svoje potrebe kupovati kmetijske pridelke od neposrednih proizvajalcev. Osnutek zakona ne pove, kdo so veliki potrošniki, pač pa je v obrazložitvi povedano, da so s tem mišljena gostinska podjetja, zdravstvene in socialne ustanove, enote JLA in drugi.

Novost v osnutku predstavlja reklamacijska pravica potrošnika. Na kupčevo zahtevo mora delovna

organizacija, ki je blago v maloprodaji prodala, odstraniti napake v blagu, razen če so napake nastale po kupčevi krivdi oziroma če je kupec zanje ob nakupu vedel ali moral vedeti. Odstranitev napake mora kupec takoj zahtevati čim ugotovi napako, vendar najpozneje v 6 mesecih. Če se napaka ne more odstraniti v primernem roku, najpozneje pa v 7 dneh oziroma pri blagu, ki ima garancijski list, v roku, določenem v garancijskem listu, mora prodajalec zamenjati blago oziroma vrniti kupnino. Postavljeni 7-dnevni rok za odstranitev napak blagu bo verjetno v mnogih primerih prekratek, ter je bila v tem smislu dana pripomba k osnutku.

S tem v zvezi je prav, da pogledamo, kaj določa osnutek glede prikrivanja napak na blagu. Prikrivanje napak in zavajanje kupcev glede kvalitete in drugih lastnosti blaga, šteje kot nelojalna konkurenca ter predstavlja gospodarski prestop.

Samo v primeru, če se da v promet blago v originalnem pakiranju proizvajalca, odgovarja trgovska delovna organizacija le tedaj, če je s prostim opažanjem mogoča ugotoviti, da blago ne ustreza predpisani kvaliteti, oziroma kadar je potekel rok uporabe, oziroma kadar se je kvaliteta spremenila, zaradi nepravilne manipulacije in nepravilnega čuvanja s strani trgovske delovne organizacije.

Osnutek temeljnega zakona o blagovnem prometu ureja še vrsto zadev, ki jih v tem sestavku nismo mogli zajeti. Vsekakor bo novi zakon predstavljal pomemben korak v razvoju našega blagovnega prometa, zlasti ker je sedaj še veljavna uredba o trgovanju ter o trgovskih podjetjih in trgovinah zaostala za razvojem in ima vrsto določb, ki so v nasprotju z ustavo in niso v skladu z novjšimi zakoni.

Mirko Rupelj

Nepravilnosti glede prodaje živil na kredit

V mesecu februarju letošnjega leta je Okrožno javno tožilstvo v Ljubljani vložilo pri Okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani proti Veletrgovini »Mercator« in prizadetim poslovojem posameznih prodajalnih obtožni predlog zaradi dajanja potrošniških kreditov v nasprotju z zveznimi predpisi. Na osnovi tega obtožnega predloga in opravljene javne obravnave so bili podjetje kot pravna oseba in posamezni poslovoje, kot odgovorne osebe v podjetju tudi obsojeni in sicer nepogojno na plačilo denarne kazni.

Kršitve, zaradi katerih je prišlo do vložitve obtožnega predloga, so bile ugotovljene ob pregledu kreditiranja v prizadetih poslovalnicah, ki so ga opravili podružnični organi finančne inšpekcije Službe družbenega knjigovodstva NB SFRJ. Iz navedenega je razvidno, da Služba družbenega knjigovodstva, tožilstva in sodišča strogo gledajo na neupoštevanje določil tovrstnih predpisov.

V Uredbi o dovoljevanju potrošniških kreditov delavcem, uslužbencem in drugim določenim kategorijam upravičencev (Ur. l. FLRJ, št. 36/55, s spremembami in dopolnitvami 18/57, 53/61 in 21/64) je izrecno določeno, da se potrošniški kredit ne more dovoliti za nakup živil. Prav tako Odredba o gospodarskih organizacijah, ki smejo dajati potrošniške kredite (Ur. l. FLRJ št. 1/62, 13/65) točno določa, katere organizacije, pod kakšnimi pogoji in komu se lahko dajejo potrošniški krediti.

Istočasno opozarjamo tudi na Navodilo o dajanju potrošniških kreditov delavcem, uslužbencem in drugim določenim kategorijam upravičencev, ki je bilo objavljeno v Ur. l. SFRJ št. 10/65. S tem navodilom so določeni strožji pogoji

za odobranje potrošniških kreditov.

Tako citirano navodilo določa, da se smejo dajati potrošniški krediti največ do naslednjih zneskov:

— delavcem in uslužbencem v rednem delovnem razmerju — do 1/5 njihovega skupnega čistega dohodka, ki ga bodo dobili v času, za katerega se jim daje kredit;

— upokojemcem in invalidom — do 1/5 skupne pokojnine oziroma invalidnine, ki jo bodo dobili v času, za katerega se jim daje kredit;

— osebam s samostojno dejavnostjo — do 1/5 skupnega zneska, od katerega plačujejo prispevek za socialno zavarovanje, za čas, za katerega se jim daje kredit;

— imetnikom zasebnih obrtnih delavnic — do 1/5 osnove, od katere jim je bila odmerjena dohodnina za preteklo leto oziroma prispevek iz osebnega dohodka od samostojnega opravljanja obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti za tekoče leto, če ga plačujejo pavšalno, izračunane za čas, za katerega se jim daje kredit, in zmanjšane za znesek odmerjene dohodnine oziroma prispevka.

Skupna zadolžitev s kreditom, po vplačilu gotovine in obračunu obresti ne sme presegati 600.000 dinarjev.

V navodilu je tudi določen čas, za katerega se lahko dajejo potrošniški krediti za industrijsko blago, razen za živila, in sicer:

— delavcem in uslužbencem v rednem delovnem razmerju, upokojemcem (osebni in družinski), invalidom, osebam s samostojno dejavnostjo, ki so socialno zavarovane, oficirjem, podoficirjem in usluž-

bencem Jugoslovanske ljudske armade;

a) proti vrnitvi v roku od enega leta — če kredit ne presega dvomesečnih prejemkov prosilca;

b) proti vrnitvi v roku do dveh let in pol — če kredit presega dvomesečne prejemke prosilca;

— imetnikom zasebnih obrtnih delavnic — proti vrnitvi v roku do enega leta ne glede na višino kredita.

Pri dajanju kreditov je treba upoštevati tudi določilo, da mora prosilec po odobritvi kredita, preden dobi kredit, položiti v gotovini najmanj 20% od dovoljenega kredita.

Za neizpolnjevanje navedenih predpisov so predvidene po že citirani uredbi in po zakonu o kreditnih in drugih bančnih poslih (Ur. l. FLRJ št. 10/61) precej ostre denarne kazni, in sicer 100.000 din do 5 milijonov za gospodarsko organizacijo ter 5.000 do 50.000 din za odgovorno osebo v podjetju. Zato je podjetje poslovne enote in vse prodajalne s svojimi okrožnicami stalno opozarjalo na točno izpolnjevanje predpisov o dajanju blaga na kredit, kot tudi na sankcije, ki so zvezane z neizpolnjevanjem teh predpisov.

Ker se torej nekatere poslovne enote in njihove prodajalne niso ravnale po danih navodilih, ponovno opozarjamo vse, da ne prodajajo živil na upanje in da ne prodajajo drugega blaga na kredit mimo predpisov, ki veljajo za potrošniške kredite. Tiste poslovne enote oziroma prodajalne, ki smejo dajati potrošniške kredite, se morajo pri dovoljevanju teh kreditov ravnati po zakonitih predpisih.

Vera Aljančič

POSVETOVANJE DIREKTORJEV POSLOVNIH ENOT

V času od 15. do 19. februarja letos je bilo v Podvnu posvetovanje vseh direktorjev poslovnih enot in vodij sektorjev podjetja. Na posvetovanju so sodelovali kot predavatelji: Rajko Novak s temo »Mesto in vloga trgovine v našem gospodarstvu«, Anton Zupan s temo »Samoupravljanje«, prof. ing. Metod Dular s temo »Gospodarjenje in delitev«, Leopold Pogačnik s temo »Direktor — njegovo delo in osebnost«, Zvone Tušek s temo »Vloga družbeno-političnih organizacij v podjetju«. Vsebinska posvetovanja je zajela vsa poglavja našega statuta in izluščila vso tisto problematiko, na katero zavedamo pri vsakodnevnem delu v poslovnih enotah in v podjetju kot celoti. Izoblikovana enotna stališča pri reševanju te problematike bodo nedvomno trdna osnova in napotilo za nadaljnje akcije pri uresničevanju skupnih ciljev. Na sliki: udeleženci posvetovanja med odmorom.

8. marec v trgovini

Če bi želeli napisati in opisati vse načine pozornosti, izkazane nežnosti, veselja in zadovoljstva, katerega so na ta dan deležne žene vsega sveta, bi nastale debele knjige. A v njih ne bi mogli obseči vseh podrobnosti tega praznovanja. V tem svetovnem dnevu se na tisoče in tisoče načinov odkrivajo srčne poteze in iznajdljivost vseh moških pri izkazovanju pozornosti ženam. Tu nastopajo posamezniki in kolektivi, tudi otroci imajo pri tem posebno vlogo v družini, v šoli, v internatih in vzgojnih zavodih. S svojo mlado, a odkritosrčno hvaležnostjo hočejo izkazati v tem dnevu pozornost materam in vzgojiteljicam. Lahko bi trdili, da je to edini dan, v katerem se množično izkazuje pozornost ženi v današnjem svetu. Žena je po svoji naravi nagnjena, da vedno služi, vedno se žrtvuje, izkazuje neprestano pozornost tistim, ki jo obdajajo. Prav zato ne bi bilo etično usklajeno, če ne bi vsaj en dan v letu razbremenili ženo in ji njene žrtve in odpovedi s skromno pozornostjo in hvaležnostjo osladili. Saj prav s tem psihološko vzbudimo v njej novi elan in pripravljenost za njeno veliko poslanstvo v svetu. Zdi se, da v vsej zgodovini človeštva, do današnje dobe žena ni bila vredna priznanja njenega lastnega naravnega poslanstva. Tako nastaja potreba po temeljitejšem razumevanju žene. Prav 8. marec, dan žena je tisti, v katerem moremo izkazati v polni meri pozornost vsaki ženi. Čeprav le enodnevne, vendar so dalekosežne poteze, ki jih v tem dnevu napravimo na obrazu njenega življenja.

Veselite se, srečo, zadovoljstvo opazimo v tem dnevu skoraj na vsakem koraku, bodisi v tovarni, na ulici, v trolejbusu, v šoli, v uradu ali v zasebnem stanovanju. Skratka, kamorkoli stopiš, zaslužiš dih praznika vseh žena. Ako pogledamo v tovarno, najdemo tam zbrane žene ob prijetni proslavi tega praznika in veselem razpoloženju. Morda je kolektiv celo osvojil navado, da imajo žene tega dne dela prost dan. Ali pa ta dan v posameznih obratih delajo le moški, ženam pa je bil omogočen prijeten skupinski izlet. Kdo bi mogel poznati vse načine in iznajdljivost posameznih kolektivov v praznovanju dneva žena. Ko v duhu srečujemo vso to množico različnih kolektivnih praznovanj, se nehote vprašamo, kako pa je s praznovanjem 8. marca v trgovini. Ali smo se vsaj v enem, izmed dvajset praznovanih, resno zamislili v položaj žene, zaposlene v trgovini? Stopimo za hip v trgovski lokal in od blizu pogledimo ženo, ki je tu zaposlena in ima enako pravico in težnjo po

praznovanju svojega praznika, kakor njene sovrstnice v drugih panogah. Prav na kratko in brez posebnega poglobljanja v njen položaj bomo ugotovili, da je namesto praznovanja in veselja razpoloženja obremenjena z delom celo dvakratno kot sicer. Statistika prodanih daril in šopkov v tem dnevu bi nam mogla nuditi pravilno sliko o prekomernem naporu žene prav ob dnevu njenega praznovanja. Morda celo ob preveliki atomski naglici nastane »kratek stik« med kupcem, ki se mu zdi vsaka minuta pred doseženim presenečenjem pri svoji oboževanki predolga in med prodajalko, ki žrtvuje vse svoje moči in poklicne zmožnosti, da bi zadovoljila vse kupce. Niti ta edini dan, ki po vsem svetu pripada ženi, nje ne opraviči od neprestanega žrtvovanja in skrbi za tiste, ki jo obdajajo. Mirno lahko trdimo, da marsikatera žena, zaposlena v trgovini, ta dan osebnostno ne občuti, da je njen praznik, če izvajamo morebitne individualne izkazane pozornosti. Vendar se tudi v trgovini čuti potreba po kolektivnem praznovanju tega praznika. Toda kako to doseči pri teh delovnih pogojih, ko trgovski

lokal po večini obratujejo preko celega dneva in so v njih več ali manj v glavnem zaposlene žene, zlasti še v živilski stroki? Razen tega pa so delovna mesta raztresena po vseh mestnih predelih ali celo izven njega. Prav ti negativni pogoji za kolektivno praznovanje 8. marca nam nujno narekujejo, da izoblikujemo način njegovega praznovanja na stonjnjo, ki bo, čeprav v drugi obliki, dosegla nivo praznovanja v drugih panogah. Tudi žena, zaposlena v trgovini potrebuje uresničene pozornosti in priznanja za njeno nesebično delo v naši družbi. Če se ji nudi presenečenje in hvaležnost v domačem družinskem okolju, ima tem večjo pravico, da se ji prav to nudi v družabnem okolju, kamor polovico svojega življenja vloga svoje, čeprav nežne, a neizčrpne sile.

M. M.

Opomba uredništva: Ko objavljamo ta članek, čeprav gre za nekoliko nenavadno interpretacijo praznovanja 8. marca, želimo vsekakor poudariti, da je umestno vprašanje, kako organizirati praznovanje 8. marca v trgovini. Mnenja drugih članov bomo radi objavili.

Žena - šofer amater

Ker se motorizacija iz dneva v dan veča, čeprav je »fička« težko dobiti, se vedno več žena prijavlja na voziške tečaje in izpite. Pri našem podjetju je že kar šest žena opravilo izpit za šoferja amaterja B kategorije.

Čeprav je težko ženi in materi odtrgati se od gospodinjskega dela in drugih dolžnosti in se lotiti učenja vožnje, se dan za dnem pojavlja na cesti za volanom več žena.

Izpit za amaterja ni lahek. Najprej je treba obiskovati tečaj, se naučiti prometnih predpisov in opraviti izpit iz teme. Nato se prične praktična vožnja.

Prvič, ko se usedeš za volan, je občutek res neprijeten, vendar po nekaj nasvetih inštruktorja počasi prične vozilo drseti po cesti. Iz ure v uro odkrivaš stvari, ki si jih poslušala na teoretičnem tečaju, sedaj pa jih izvajaš v avtomobilu praktično. Po več urah praktične vožnje, ko si dovolj utrjena, se prijaviš, ali pa te prijavi inštruktor na izpit. Dan, ko je določen za izpit, čakaš z veliko tremo. Zjutraj opraviš teste — teoretični izpit, nato pa izpit iz praktične vožnje.

V srcu razbija, težko dihaš, a ko se usedeš za volan, vse mine in skoncentriraš se na vožnjo. Čas beži, inštruktor sedi poleg, zadaj pa si član izpitne komisije strogo piše kazenske

točke. Ko je praktična vožnja na dan izpita opravljena, nestrpno čakaš na odločitev.

Tovarišica, uslužbenka AMD izroči spričevalo. Srečna od veselja, zadovoljna, da ne veš kaj bi počela, se odpraviš proti službi oziroma domu, da sporočiš vsem, prav vsem, da si ŠOFER amater B kategorije, na kar smo vse žene ponosne.

O—M—

Trgovina dviga cene?

Skoraj dnevno človek naleti na ljudi ali na članek v časopisu ali pa sliši na raznih sestankih, da trgovini na drobno, manj pa trgovini na debelo, očitajo višanje cen. Človek postane apatičen in zelo težko odgovarja na take ali slične obdolžitve, ki nimajo utemeljene osnove. Spričo takega stanja in mnenja o dvigu cen, se delavec, uslužbenec ali pa vodilni uslužbenec v trgovini počuti užaljenega in ponižanega, pa celo zapostavljenega. Niso redki primeri, ko na raznih sejah — sestankih itd. diskutant doživlja velik aplavz, če pošteno udari po trgovini. In kaj smo mi v trgovini krivi? Pač krivi smo toliko, ker smo si izbrali ta poklic, ki ga večina naših delavcev in uslužbencev opravlja vestno in po zakonitih predpisih.

Položaj trgovskega delavca ali uslužbenca ni zavidanja vreden, kar priča to, da se manjši del naše mladine odloči za ta poklic. Večidel so to dekleta. Ker je pa za dekleta manj učnih mest oziroma je zanje manj poklicev, je razumljivo, da se odloči za uk v trgovini vrsta deklet, ker niso dobile učnega mesta drugod. Ta trditev se zopet lahko dokaže s tem, da se veliko takega kadra potem, ko se postavi na lastne noge, preusmeri v druge poklice. Posebno to velja za kader iz živilske stroke. Že iz tega se da sklepati, da trgovina ne more poljubno dvigniti cen in si tako zagotavljati čim višje osebne dohodke, ker bi se tako sicer dalo napeljevati večji dotok delovne sile v ta poklic.

Naše časopisje bi moralo rednejše poročati naši javnosti, kako je s cenami in kje so viri takega stanja. Znano je, da se cene običajno formirajo pri proizvajalcu, po drugi strani pa cene regulirajo razni predpisi in ukrepi, ki jih izdaja naša oblast.

Našemu potrošniku je pač težko dopovedati, da trgovina ni tista, ki dviga cene, ker se le-ta razjezi na tistega, ki mu je najbližji in ki mu je dosegljiv. To pa smo mi v trgovini. Največje veselje za nas v trgovini bi bilo, da bi se cene ustalile in da bi tako prišli že enkrat na normalno poslovanje. Ne trdim, da se v trgovini ni dogodilo, da bi na račun potrošnika dvignili cene, vendar bi se moral vsak tak posamezen primer imensko in javno obravnavati.

Veliko očitkov mora trgovina »požreti« tudi na račun pomanjkanja artiklov. Se nikdar ni bilo slišati: »Ta in ta tovarna ni izdelala tega in tega artikla,« temveč vedno: »trgovina nima na zalogi tega in tega artikla.« Le kaj delajo ljudje v trgovini, da se ne pobrigajo, da bi imeli to in to blago. Tako se sprašujejo ljudje v časopisih. Ni pa bilo članka, ki bi takim piscem odgovarjal, zakaj ni iskanega blaga na trgu. Skoraj vsak član trgovske aktivnosti pa je zainteresiran in se tudi trudi, da ima na zalogi čimveč artiklov, ker se s tem dviga promet, od tega pa je odvisen osebni dohodek.

Težko pa bo prepričati ljudi, da spremene stališče do trgovine, vendar bi se s konkretnimi odgovori na članke in na razna obtoževanja stanje le ublažilo.

Anton Rappl

Pogled v SP na Celovški cesti 144, ki jo je PE »Grmada« odprla 11. 2. 1965

Od Dolomitov do Udenboršta

Gozdovi Polhograjskih Dolomitov so že v zgodnji pomladi 1942 oživel. Sneg je s svojo belino še vedno pokrival spočito zemljo, le tu in tam se je v rebri kazalo kopno, koder so topli spomladanski sončni žarki odgrnili snežno odejo. V dolini in na senčni strani hribov pa se je sneg še trmoglavito upiral bližajoči se pomladi. V gozdu nad Hruševim se je iz dneva v dan večala partizanska četa. Vsak dan so prihajali novi borci; borbeni Ljubljana je pošiljala svoje najboljše sinove, da z orožjem v roki uničijo zasovraženega okupatorja. Mala partizanska enotica je kmalu prerastla v dve četi, ki sta šteli že 50 ljudi. Skrb za prehrano ni bila velika, ker je ljudstvo tega okoliša, vasi Hruševo, Babna gora in drugih, živelo z borci in jih imelo za svoje. Življenje v taborišču je potekalo brez posebnega vznemirjanja zaradi okupatorja, ker so imeli vse naokrog poštene in zavedne prebivalce. Borci, večinoma mladi, v orožju in vojsko-

rekoval, da smo se premaknili v sosedne gozdove ter se utaboril tik pod vrhom Malega Ključa. Noč se je še vedno trdovratno upirala dnevu, tako, da nam je onemogočala razgled. Porajajoči se dan nam je pokazal, da prostor, ki smo ga izbrali, ni preveč posrečen, ker je bil le redko poraščen s hrastovim drevjem in zato daleč naokoli dobro viden. Največ preglastic nam je delala ureditev kuhinje. Težko je bilo najti prostor, kjer nas dim ognja ne bi izdal. To nalogo je rešil iznajdljivi švejk, naš kuhar, ki je postal že pravi strokovnjak v

PISE: STANE VRHOVEC-ROBIN

brezdimnem kuhanju. Že okrog poldneva smo imeli naš novi dom urejen. Straže so bile razporejene. S stražarskega mesta tik nad taboriščem je bil lep razgled v obe dolini. Dobro smo videli cesto, ki pelje skozi Brezje v Horjul ter drugo cesto, ki pelje v Polhov Gradec. S tega mesta nam je bilo mogoče opazovati vsako večje premikanje sovražnika. Tako je potekalo življenje v taborišču še nekaj dni brez posebnih vznemirjenj. Dnevi so minevali v čiščenju orožja, z nastopom mraka pa je kolona krenila na izvrševanje nalog, drugi zopet na sestanke v vasi in tako je v taborišču največkrat ostala le straža.

Bil je lep pomladanski dan. Megla je ležala še v kotlinah. Obrisi komaj ozelenelih bukev in hrastov so bili le rahlo vidni. Obetalo se je lepo sončno vreme. Bilo je zgodnje jutro 7. maja 1942. Mirno ozračje so presekali trije streli iz puške. To je bil dogovorjeni znak od vaške zaščite bližnjih vasi za nevarnost. Te strele je oddala vaška zaščita iz Hruševga. Nevarnost prihaja torej iz smeri Ljubljane. »Na položaj!« je zadonel klic komandirja Martina. »Prva četa naj se umakne v smeri Praproče čez Proško, druga naj ostane na položajih.« Vsak je točno vedel, kaj mu je storiti, četudi sovražnika še ni bilo videti. Jutranji

mrak se je popolnoma umaknil dnevu. Cesti v Polhov Gradec in Horjul, ki sta bili vedno tako lepo vidni, sta bili zatrpani s sovražnimi kamioni. Prva četa je že krenila po pobočju Veličega Ključa v smeri Prošče, vodil jo je tov. Ante. Ostalih 28 tovarišev je ostalo na položajih. Tri patrulje, okrepljene z lahкими mitraljezi, so previdno zapustile položaje, da bi pregledale in ugotovile, kako se giblje sovražnik. Ostali pa smo nestrpnost pričakovali, kaj bo. Mitraljezec Crni in Kosov Lovrenčič sta jo mahnila po ozki stezi proti vasi Brezje. Še kratek ovinek in patrula je izginila v bukovju. Minute pričakovanja so bile dolge. Taras je krenil po drugem pobočju prav tako proti Brezju. Bil je domačin in je poznal sleherni stezico. Mitraljezec Lisjak pa je krenil v smeri Hruševga. Napetost, ki je vladala na položajih, so motila še zadnja povelja, potem pa je zavladovala tišina. Rafal iz mitraljeza je pretrgal to mučno pričakovanje. Tesneje smo se oklenili vsak svojega orožja. Temu rafalu so sledili drugi. Crnčeva patrula se je previdno premikala

proti Brezju ter naletela na gručo italijanskih fašistov, ki jim je njihov »colonello« pravkar dal zadnja navodila za naskok. Rafal lahke zbrojevke ga je prekinil. Od tkrat dalje ni več spregovoril. Patrulje so se vrnile, le Tarasa ni bilo od nikoder. Preplašeni okupator je začel besno streljati. Detonacije bomb in rafalov so pretresale gozdove. Tradicionalno vpitje laške sodrge je odmevalo po gozdovih. »Avanti, avanti« so jih priganjali oficirji.

Na položajih je med borci vladala tišina. »Ne streljajte, dokler ne pridejo na 20 m. Pustimo jih blizu, potem pa — kar cevi zmorejo« — so bile zadnje besede komandirja Martina.

V soncu so se zasvetile sovražne čelade, tam zopet druge in tam so sledile spet nove in nove. Nad 8.000 Italijanov je napadalo 28 naših borcev. Kljub temu, da je bilo taborišče izdano, niso vedeli, kje točno smo. Streljali so vse vprek z namenom, da bi se kje oglasila partizanska puška. Toda mi smo molčali. Čelade so bile vse večje, vse bližje so prihajali, še 200 m, še 100 m. Čim bližje so prihajali, tembolj so se grmadili na kup. Drug drugega so potiskali naprej v negotovost, v smrt. Že si razločil obraze, polne strahu, ko so se kot morilci plazili po tleh. Še malo. Takrat je zabobnelo, kot bi se odprla zemlja. Bombe, mitraljezi, puške, vse je neusmiljeno oralo zemljo. Fašisti so se razbežali kot kokoši, če pade mednje kragulj. Naši mitraljezi pa niso odnehali. Rafalu je sledil drugi in redčil sovražnikove vrste. »Tam za borovcem se je potuhnil italijanski mitraljezec, ga vidiš?« pravi pomočnik Djuro. Krogelje so se zarezele v deblo in meso, fašist je utihnil. Prvi naval je odbit, vse naokrog je ležalo polno mrtvih in ranjenih fašistov. Med nami ni bilo niti ene žrtve. Fašisti so urejevali svoje vrste. Po cestah so se premikale nove kolone ka-

(Nadaljevanje na 10. strani)

vanju še neizurjeni, smo se redno vsak dan urili v spoznavanju orožja ter vojne taktike. Zanimiva so bila politična predavanja, ki jih je imel tov. Franček iz Ljubljane.

Pomladansko sonce je postajalo vse toplejše, tako da si le s težavo našel v kakšnem skritem kotu krpico snega. Gozdovi so dnevno postajali lepši, ozelenela je bukev, sledil ji je hrast in tam spodaj v Babni gori so se že bohotila bela češnjeva drevesa. Nočne akcije so postajale vse bolj zanimive. Pozimi je pod nogami mučno škripal sneg in kdaj pa kdaj si je vitka smreka otrsala pretežko snežno breme. Sedaj pa je bilo ozračje polno življenja in polno vonja po cvetju. Tam daleč ob bukovju so sove s svojim klicanjem kratkočasile kolono partizanov, ki se je proti jutru vračala iz akcije. Pomlad je tu. Marsikdo od nas je moral zapustiti zemljo, družino, starše, šolo. Zato se je še tesneje oklenil orožja in skozi zobe iztisnil besede, namenjene okupatorju: »Prekleti!« Težko smo pričakovali dan, da obračunamo z italijansko fašistično sodrgo, ki se je že vsakemu poštenemu Slovencu studila kot nezagrebljena mrhovina. Nihče ni računal, da je ta dan tako blizu.

Slab obrambni položaj taborišča nad Babno goro nam je na-

(Nadaljevanje z 9. strani)

mionov. Prihajale so okrepitve. Z naših položajev pa je odmevala pesem »Avanti popolo«.

Sonce je neusmiljeno žgalo na položaje borcev, ki so prestali prvi ogenj. Borbeno razpoloženje je bilo na višku. V bukovju so se grupirali fašisti za ponoven napad, vendar tokrat na drugačen način. Z minometalci so hoteli razorati naše položaje ter nas prisiliti h kapitulaciji. V tem so se temeljito zmotili. Že dobre pol ure so mine neprestano rezale zrak ter padale med borce. Beclinovemu Frančku, ki je ležal tam na skrajni desni, je mina padla na nahrbtnik, mu na sto krajih ranila obraz, oči pa so ostale nedotaknjene. Krepko je izpljunil polna usta prsti ter zagrizeno streljal dalje. Streljanje je ponehalo. Z divjim vpitjem so se napadalcu z vseh strani zapodili proti našim položajem, misleč, da ni nikogar več med živimi. Razen Frančka pa ni bil ranjen nihče. Mi smo jih spet pričakali z ognjem. Strelji so oglušujoče sikali v zemljo. Partizansko orožje je slavilo ponovno zmago. Fašisti so padali, kot da jih nevidni obroč ne pusti, da bi prišli bliže. Še nekajkrat

so poskusili, vendar je bil rezultat vedno isti. Dan se je nagibal h koncu, ko so fašisti pripravljali poslednji sunek, da bi za vsako ceno uničili hrabro četo partizanov. Nam pa je pričelo primanjkovati municije.

»Kje je Martin, kje sta mitraljezca Lisjak in Crni,« je vprašal borec sotovariša. A odgovora ni bilo. Sovražnik pa je vse bolj pritiskal, za vsako ceno je hotel doseči vrh. Začutil je, da v naši obrambi ni nekega v redu. »Tovariši, držimo,« je zaklical nekdo od borcev. Svinčenke in bombe so prisilile sovražnika, da se je ustavil. Med borci pa je v tem trenutku padla odločitev, da prebijemo sovražnikov obroč.

Ni še potihnilo vpitje fašistov, ko se je z vrha Malega Ključa utrgal plaz partizanov in se neusmiljeno zapodil v sovražnikov obroč. Presenečeni sovražnik se še ni dobro zavedel in že smo bili iz obroča. Ranjenega Frančka smo vzeli s seboj, med probojem pa je bil še en tovariš ranjen. Povsod smo iskali Martina z obema mitraljezema, da bi se skupno prebili na Praproče, kjer nas je čakala naša druga četa. Toda Martina nismo našli. Brez njih smo prebili glavno cesto v Prošci in se pomikali proti dogovorjenemu mestu v Prapročah.

S težkimi izgubami je sovražnik proti večeru zapustil gozdove ter se valil nazaj na svoje kamione, ki so jih čakali na Polhograjski in Brezniški cesti. Ni pa računal s tem, da ga v zasedah ob glavni cesti čakajo člani vaške zaščite ter borci naše druge čete. Kolona sovražnih kamionov se je nič hudega sluteč pomikala proti Ljubljani. Ko so zavili k Žirovnikovemu grabnu, se je z obeh strani ceste usula

nanje toča krogel. Motorji kamionov so divje zatulili, kolona se je pognala v paničen beg. Ubiti sovražniki so padali raz kamione, cesta je bila posuta z ubitimi fašisti. Kamioni so se vrnili v Ljubljano preluknjani, polni mrtvih in ranjenih fašistov. 7. maj 1942 pomeni prvo veliko zmago partizanskih enot in vaške zaščite v Dolomitih.

Ob svitu novega dne smo se sešli na Prapročah z drugo četo. Tam smo srečali tudi Martina in oba mitraljezca, ki so v strahu pričakovali poročil o naši usodi. V gostem smrekovem gozdičku je iznajdljivi kuhar Švejk pripravil izdatno kosilo, borci pa so posedli po travi in v glasnem pomenku o prežvelem dnevu opazovali italijansko letalo, ki je zaman iskalo svoj cilj.

Mlada partizanska četa, ki je uspešno zaključila svojo prvo zmago, je imela pred seboj še težko pot. Čimpreje je bilo potrebno priti v gozdove Krma, pomagati tamkajšnjim partizanskim enotam, ki so bile težke boje z okupatorjem. Naša pot je vodila preko Podlipse, Smrečja, Vrhniče. V hitrem pohodu smo v strelcih prekoračili glavno cesto v logaških serpentinah ter se bližali tik pod Ljubljanskim vrhom železniški progi, ki pelje proti Postojni. Bil je deževen dan. Noč je bila temna, da nismo videli niti koraka pred seboj. V počasnem koraku smo se približevali progi, še nekaj sto korakov nas je ločilo od nje. Steza je postajala kamenita, debele ostre skale so ležale vseprek. Tu pa tam se je kdo spotaknil in padel. Kolona se je večkrat pretrgala, da smo le s težavo držali zvezo. Deževne kaplje so enakomerno padale, nočni mir je tu pa tam motil zamolkel udarec ob skalo, v daljavi so se slišali žvižgi laških vojakov, ki so stražili progo in si preganjali strah. Za to kratko pot, ki nas je ločila od proge, smo porabili dobro uro. Med tem je prenehalo deževati. Zapihal je veter, ki je odgrnil z gostimi oblaki zakrito nebo.

Noč je postala svetlejša, bili smo tik pod progo. S puško, pri-

v napad. Spustili smo se po pobočju Krma v smeri Podpeč. V gosto zaraščenem smrekovem gozdu se nam je priključila še Krimska četa. Dan se je nagibal h kraju, ko smo prispeli v bližino Podpeči. Naša naloga je bila likvidirati karabinjersko postajo, načrt za napad je bil, da sovražnika napademo z obeh strani. Dve močni patroli pa smo postavili ob Ljubljani, da bi razbili morebitno pomoč, ki bi prišla karabinjerjem preko Ljubljane iz bližnje Kobijeve stolarnice. Še kratek razpored in znaki razpoznavanja, potem pa smo krenili vsak v svojo smer. Patroli sta tudi odšli na določeno mesto, koloni pa z dveh strani proti gnezdov sovražnika. Še nekaj hitrih korakov in že smo bili pred postojanko. Grla mitraljezov so divje zarjovela. Mitraljezec Krimske čete je razbijal lesena vrata, ki so se kmalu sesula. Presenečeni sovražnik je tekal iz sobe v sobo. Prvi strelji sovražnika so padli. Naše orožje je še silneje zatulilo, skozi okna smo jim nasuli bomb. Močne eksplozije bomb so pretrgale ozračje. Postojanka je bila uničena. Iz smeri, koder je imel tov. Lipa svojo zasedo, so padli strelji. Torej smo imeli prav, da jim bodo skušali priti v pomoč. S splavom so hoteli prepluti Ljubljano, niso pa predvideli, da jih čaka na nasprotnem bregu partizanska zaseda, ki je vse njihovo pripravljanje opazovala. Že so bili na sredi Ljubljane, ko je zaropotalo v nasprotnem bregu. Tega niso pričakovali. Časa za premišljanje ni bilo, temveč so vsi poskakali v Ljubljano. Partizanske puške pa so neusmiljeno tolkle. Voda se je penila od čofotanja. Fašistična pokrivala so brez gospodarjev plavala po Ljubljani. Tam se je pokazala kuštrava glava fašista, na katerega je že čakala pripravljena puška. Druga sovražna skupina je hotela izsiliti prehod preko mostu, toda tudi tu so se temeljito opekli. Krogle so zadevale železno konstrukcijo, da se je kar isknilo. Naloga je bila izvršena. Proti jutru smo se umaknili v višje ležečo

domačinov, ki so na vozove naložili najnujnejše stvari ter zapustili domove. Ker sovražnik ni mogel uničiti partizanov, se je znesel nad neoboroženim ljudstvom. Gost dim, ki se je valil nad strehami, nam je pričal, da so fašistični požigalci na delu. Gorele so domačije. Ta dan so padle tudi prve žrtve v Preserju in Kamniku. Težke so bile žrtve, toda ljudstvo je vse bolj sovražilo pritepeno sodrgo. »Uničiti jih moramo,« je dejal prileten možak, »pa četudi so potrebne še

večje žrtve. Umikali smo se proti Rakitni. Naši četi sta z dotokom novih borcev prerasli v močan bataljon.

Po nekaj dneh smo prejeli nalogo, da se čimpreje premaknemo preko Polhograjskih Dolomitov na Gorenjsko. Odločili smo se, da tokrat ne gremo po isti poti nazaj, ampak da prestopimo Ljubljano in preko Ljubljanskega barja pridemo v Dolomite. Mrak je legal na zemljo, ko smo krenili, jutro pa nas je pozdravilo že v Dolomitih.

V taborišču nad Babno goro smo se sešli z Godovo četo. Marsikdo je našel prijatelja in znanca. Mene pa je čakalo še večje presenečenje, obiskala me je mati, ki je kljub vsej nevarnosti tvegala pot, da obišče sina. Tu smo se zadržali le malo časa. Formirali smo četo prostovoljcev za Gorenjsko. Večina mojih starih znancev se je javila, odločil sem se tudi sam in že naslednji večer smo krenili na pot. Z nami pa sta krenila tudi dva italijanska uietnika, ki sta se nam predala in se odločila boriti v naših vrstah proti fašizmu. Toda takoj, ko sta izvedela za pohod na Gorenjsko, kjer je bil okupator Nemec, sta jo popihala in se vrnila nazaj k partizanom, ki so ostali v Dolomitih. Kolona se je pomikala po strmih pobočjih Grmade ter prešla mejo, s katero so si okupatorji razdelili slovensko zemljo. Prihodnje jutro smo se sešli prvič z gorenjskimi partizani, ki jih je vodil tov. Fazan. Toplo so nas sprejeli ter nam takoj postregli z dobrim kosilom. Takoj smo opazili, da je tu življenje drugačno. Do sedaj smo bili vajeni glasnega govorjenja, večkrat smo tudi kakšno zapeli, ti pa so nas stalno opozarjali, da je potrebna stroga tišina. Predrznost Nemcev je bila mnogo večja od italijanskih fašistov. To smo imeli priliko spoznati že naslednji dan. Naše taborišče se je nahajalo nekaj sto metrov pod Osolnikom. Ob gozdni stezi, ki je vodila nad taboriščem, je stal na straži tov. Zmago. Bila je zgodnja jutranja ura, ko jo je po stezi proti njemu primahala nemška patrola. Bili so goloroki in brez kap, pa se ni takoj odločil za strel. Govorica jih je izdala in že je počilo. V odgovor pa se mu je usula toča krogel iz brzostrelk. Pravočasno se je pognal pod rob steze in se umaknil v taborišče. Pomaknili smo se bliže Osolniku ter zavzeli položaje. Komaj smo se porazdelili, že je začelo pokati. V strm breg so esesovski oficirji gonili svojo vojsko proti našim položajem. Mitraljezec

pravljeno na strel, smo prekoračili progo. Sovražne patrole so se brez borbe umaknile, le v daljavi si videl še obrise sklonjenih postav, ki so bežale. Naša pot nas je vodila dalje, preko Ljubljanskega vrha, Pokojišča na Rakitno.

Pripravljali smo se za napad na Podpeč. Sodelovala naj bi tudi Krimska četa. Sonce je bilo že visoko, ko je naša četa krenila

vas Kamnik in Preserje. Povsod so odmevale partizanske pesmi. Domačini so podirali drevesa na vse dohode v vas, da bi s tem preprečili dohod motoriziranih enot v vas.

Drugi dan so prišli. Hoteli so obkrožiti Preserje in Kamnik in uničiti partizansko edinico. Po kratkih borbah s sovražnikom smo se umaknili. Z nami pa se je umaknila nepregledna kolona

Tarzan je neusmiljeno kosil. Krepka in energična povelja Fazana so vsak sovražnikov poizkus obkolitve preprečila. Med tem pa se je zgodilo nekaj, kar bi lahko naš položaj temeljito poslabšalo, če ne bi mi prehiteli Nemcev. Nad našimi položaji se je dvigal popolnoma gol vrh Osolnika, le tu pa tam je raslo posamezno grmičevje, na vrhu pa je stala cerkev, obdana z nizkim obzidjem. Padlo je povelje, mitraljezec Tarzan naj takoj zavzame položaje za obzidjem cerkve, s seboj naj vzame nekaj borcev. Sovražnik, ko je spoznal, da nam s te strani ne more do živega, se je odločil, da nam pride za hrbet. Zavzeti je hotel vrh Osolnika, potem pa bi imel naše položaje na dlani. Kdo bo hitrejši? Napeto smo spremljali pohod naših borcev, ki so z dolgimi koraki premagovali strmino. Se dobrih dvajset korakov imajo do vrha. Tarzan se je previdno spustil preko obzidja, njemu so sledili ostali in že je izginil zadnji. Sovražnik pa je od časa do časa skušal napadati, vendar samo zato, da bi odvrnil našo pozornost na obkoljevalni manever, ki ga je hotel izvesti. Na vrhu Osolnika za zidom pa so se razporedili naši borci. Odprl se jim je lep razgled na Dolomite. Pšenica, ki je šla v klasje, je valovila v rahlem vetriču. Proti vrhu pa se je v strelski črti pomikala močna sovražnikova patrola. Sovražnik se je od časa do časa ustavljal ter z daljnogledi raziskaval vrh Osolnika. Raziskoval je cilj, ki ga je hotel čimprej doseči. Naši borci so se potuhlili. »Le pridite malo bliže,« je dejal Tarzan, stisnjen poleg mitraljeza. Njegov kazalec je počival na petelinu. »Še nekaj korakov vam dovolimo...« »Zdaj je pa dovolj!« je dejal Tarzan odločno in pritisnil na petelina. Rafali so sikali v ozračje. Nemci so se pogнали v beg. Partizanske krogle so bile hitrejšje. Dobro pomerjene krogle so lovile bežeče Nemce. Svoj poskus so drago plačali, na bojišču so pustili precej mrtvih in ranjenih. Vendar niso odnehali. Pritisk je naraščal s spodnje strani. Iz Škofje Loke jim je prišla pomoč ter so skupno navalili na naše položaje. Uspelo jim je prebiti našo bojno črto. Obstajala je nevarnost, da nas obkolijo. Zadel je glas tovariša komandirja Fazana: »Fantje, umik!« Tarzan je vodil umik s puško, pripravljeno na strel in že smo se dvignili iz položajev ter mu sledili. Tarzan je kot domačin poznal sleherno stezico. Spretno nas je pripeljal mimo zased, čeprav je bilo potrebno večkrat do kolen prebresti vodo. Drugi dan pa smo se že ločili od škofjeloških gozdov. Naš bataljon, ki je po združitvi s Fazanovo četo močno narasel, se je pregrupiral v več čet. Proti večeru pa so krenile nove čete (Sevška, Poljanska, Jeseniška in Kokrška) vsaka na svoje odrejeno bojno področje.

Večina tovarišev, ki sem jih poznal še iz Dolomitov, je krenila v Kokrško četo. Mrak je legel na zemljo, ko smo zapustili škofjeloške gozdove. Pot nas je vodila preko Sore, v Mavčičah smo se s čolnom prepeljali čez Savo, nato pa krenili po polju proti Krvavcu. Noč je bila svetla, rahla megla nam je omogočala hitrejšje kretanje. Ozračje je bilo polno vonja po cvetočih žitaricah. Dan smo prebili v gozdu blizu Brnikov, nato pa nadaljevali pot proti Krvavcu. Tik nad Jezersko planino na Krvavcu smo

se utaborili. Tu je bilo dogovorjeno mesto, kjer se najdemo z že obstoječo Kokrško četo. Tov. Cegnar, ki je bil poslan za zvezo, nas je kmalu našel. Skupno smo potem krenili na pot. Pred nami je bila težka in dolga pot, saj se je Kokrška četa nahajala v planinski koči na Kališu. Vendar smo z dobro voljo in stalnim izpodbujanjem tov. Cegnarja po 10-urnem maršu dosegli svoj cilj. V planinski koči na Kališu je bila zbrana četica gorenjskih

partizanov. Težko so nas pričakovali, tudi kuhar Matevž (Benedičič z Jesenic) se je dobro odrežal s svojimi gorenjskimi žganji. Temeljito smo se podprli, potem pa se je razvilo živahno razpravljanje o partizanskem gibanju na dolenski cesti. Vsak je povedal svoje, kmalu smo si postali dobri tovariši. Naše partizansko življenje se je do sedaj odvijalo predvsem v nižinskih predelih. Novo področje pa je bilo visoko, gozdovi so postali redki, le tu pa tam je stala samotna smreka, prevladovalo je ruševje. Nad nami pa je močno strmel proti nebu skalnato pobočje Storžiča. Naše operativno področje je segalo od doline Kokre preko Storžiča, Konjščice, Dolge njive, Šije planine, Kofe pa tja do Dobrče pod Begunjsko. Teren je bil še poln nemškutarjev. Izdali so svojo domovino ter se uvrstili med izdajalce. Zato je bila naša prva naloga, očistiti teren izdajalcev. Še tako rafinirana kamuflaža jim ni uspela, da bi ušli roki pravice. Zaupanje v partizansko gibanje je postajalo vsak dan večje. Dnevno so prihajali novi borci in borke; med njimi so se najbolj odlikovale po svoji požrtvovalnosti in borbenosti Ančka Kokalj iz Tržiča in Minka Košir p. d. Anžecmanova iz Sv. Ane — Podljubelja nad Tržičem. Dnevno smo uničevali gospodarske naprave, ki so služile vojni industriji okupatorja. Po uspehi akciji v Lomu pri Tržiču smo se utaborili v gozdu, tik nad Veliko Poljano. Drugo jutro smo se odločili, da se premaknemo preko Javorniškega sedla v gozdove Konjščice. V dolinah je bilo še vse zavito v meglo, ko me je poklical tov. komisar Lado ter mi naročil, naj vzamem še enega tovariša in naj pregledam pot, po kateri smo se nameravali premakniti, predvsem na Javorniško sedlo. Izbral sem Ljubljancana Buldka. Oprezno sva zapustila taborišče ter se s puško, pripravljeno na strel, bližala Javorniškega sedlu. Korak za korakom sva se bližala cilju, prislukovala in v loku obšla sedlo. Ko sva se temeljito prepričala o varnosti, sva

odšla na cilj. Nemcev ni bilo videti nikjer, ostali so samo sledovi za njimi. Stezice, ki so vodile preko sedla, so bile na gosto posute s suhimi vejami. Prejšnjo noč je bila tu močna sovražna zaseda, ki naj bi jo pokanje vej opozorilo na bližanje partizanov. Zadovoljna sva se vrnila v taborišče. Sigurna, da ne bova naletela na sovražnika, sva si po lovsko oprtala puški in se pomenkovala med seboj. Še oster ovinek, potem kratka vzpetina in

je bila svetla, zato smo takoj nadaljevali pot. Namenjeni smo bili obiti Javorniško sedlo ter nadaljevati pot proti Konjščici. Krenili smo z gorske stezice ter jo ubrali po strmem pobočju proti jezerski strani. Previdno smo se spuščali po ruševju navzdol, potem pa proti jutru hitro obšli nevarno področje Javorniškega sedla. Jutranja megla se je umikala prodirajočim sončnim žarkom, ko smo se ustavili v četrtem skladišču hrane. Tu smo se dodobra podprli ter čakali na zvezo.

Tistega dne, ko sva krenila v patrolo, se je po streljih, ki so padli pod Storžičem, četa umaknila nad vasjo Lom ter krenila preko Javorniške planine v notranost Konjščice. Tudi njim je primanjkovalo hrane. Že drugi dan po našem prihodu v skladišče hrane smo zaustavili tov. Srako, intendanta čete, ki je z nekaterimi borci prišel po hrano. »Kaj vaju niso ubili,« je bil prvi pozdrav intendanta Srake. »Kakor vidiš, še ne,« mu odgovori vedno veseli Buldek. Naložili smo hrano ter skupno krenili proti taborišču čete. Tu nas je čakal priščen sprejem tovarišev, ki so naju imeli že vsi za mrtve. Tako sva se po treh dneh zopet vrnila v četo.

Tiste dni so Nemci, kakor stekli psi, sledili takrat še redkim partizanskim enotam. Divizije sovražne vojske so, preden so bile poslane na vzhodno fronto, preizkusili v bojih proti partizanom. Hajkali so vsak dan, taborili v gozdovih, postavljali zasede na vseh prehodih, preoblačili so se v partizane, vse z namenom za vsako ceno uničiti partizansko gibanje v Karavankah, ki je vsak dan zajemalo širši obseg. Prav v tem času je prišel na Gorenjsko tudi Kranjčev bataljon ter se v težkih bojih prebil preko Karavank na Koroško in potem dalje proti Štajerski. V dolinah so se pojavili letaki, ki naj bi sporočili ljudem, da je poslednji bandit ubit. »Sedaj je čas, da nastopimo mi,« nam je dejal tov. komandir Črt. »Pokažimo jim, da lažejo!« Patrولا šestih tovarišev je krenila z vrha Karavank do Šmarne gore in v zasedi pri Šmartnem pod Šmarno goro uničila sovražnikovega motoriziranega kurirja. Vračajoč se v Karavanke, je napadla okupatorski postojanki v Vodicah pri Cerkljah, likvidirala nekaj okupatorjevih plačancev ter se še isto noč vrnila v gozdove Karavank. Akcija je sledila akciji. Dan za dnem so se vrstili uspešni napadi na sovražnikove postojanke. Uničena je bila močna sovražnikova patrulja v sedlu Kal pod Kofcami, razbili smo sovražnikovo ofenzivo na Jelovico. Kolona, ki se je premikala po glavni cesti proti Jelovici, je naletela na našo zasedo. Prednjo stražo smo pustili mimo, kolone vojaštva so se valile naprej. Lep osebni avto se je počasi premikal proti nam. Mitraljezec Stane Mrhar ga je napeto spremljal. Vžgal je! Pol metra pred avtomobilom se je dvignil prah, dobro je pomeril. Trenutek kasneje pa je avto zapeljal v snop krogl. Sofer, komandant kolone in dva policista so bili mrtvi. Avto se še ni utegnil ustaviti, ko je bil že tov. Črt pri njem. Razbil je vrata, pobral orožje in vojaško torbico ter se pod našim ognjem spretno umikal. Četa je s to akcijo dobila svojo prvo brzostrelko, v torbici pa je bil točen načrt sovražne

(Nadaljevanje na 12. strani)

(Nadaljevanje z 11. strani)

ofenzive proti partizanskim enotam na Jelovici, ki je bila v teku. Po uspešno izvršeni akciji smo se vrnili nazaj proti gozdovom Konjščice. Naša pot nas je vodila preko Kala, Kofc, Šije planine in Pungrata na Dolgo njivo. Tu smo se zadržali nekaj dni, napravili nekaj akcij na Koroškem, potem nadaljevali pot na Konjščico. Pred nami je bila živilska akcija v Smukov mlin pri Retnjah pod Tržičem. Že popoldne smo krenili. Nad Veliko Poljano pod Storžičem smo v gozdu pustili vso odvečno opremo, nato pa smo se začeli hitro spuščati po pobočju Storžiča v dolino. Z nastopajočim mrakom smo zapustili gozdove. Krenili smo med njivami in vrtovi. Bila je že trda noč, ko smo bili na cilju. Proti jutru smo se vračali z obloženimi nahrbtniki proti Storžiču. Z nami so bili v akciji komandir čete II. bataljona, komandir odreda Janez Perko, njegova dva brata, intendant čete in komisar tov. Lado Skapin. Noč se je nagibala h kraju, ko smo prešli glavno cesto Kranj—Tržič in se napotili v Udenboršt. Doseči ga moramo še predno se zdani, si je mislil sleherni borec. Mrak je postajal redkejši, ko smo se bližali Udenborštu. »Danes preko dneva ostanemo tu v gozdu, zvečer pa napravimo še eno akcijo v Dupljah,« je dejal komandir Janez Perko. Sam je bil namreč tu domačin, kakor tudi še več drugih borcev naše čete. »Zakaj ne nadaljujemo poti?« so se spraševali borci. »Do jutra moramo doseči vsaj Križno goro,« je bilo mišljenje večine borcev. »Tu bomo ostali!« je sledilo ponovno povelje. »Saj ni bilo v bližini nobene sovražne vojske, razen nekaj žandarjev,« je še dodal tov. Janez. Borci so odložili polne nahrbtnike in poglobili. V bližnjem zvniku je odbila pol dveh popoldne, ko se je četa prebudila. Dolga in naporna pot je slehernega borca utrudila tako, da je zaspal, čim se je ulegel. Brez skrbi, kakor da se okrog nas ne dogaja ničesar, smo poslali v več smeri patrolje, ki naj raziščejo teren.

Sonce je neusmiljeno žgalo, le tam proti Stolu so se grmadili oblaki in obetali dež. Visoka praprot in valoviti teren sta nam omogočala spremljanje gibanja patrolj. Obe sta izginili v gošča-vi. Komaj sta napravili sto korakov, so zaropotale brzostrelke. Prva patrolja se je vrnila, tam se vrača tudi druga. »Nemci! Obkoljeni smo!« je dejal nekdo iz patrolje. Kratka povelja so rezala napeto ozračje in že smo v strelcih krenili v smeri proti Tržiču. Previdno, s puško pripravljeno na strel, smo se pomikali naprej. Samo nekaj sto korakov nas je ločilo od roba gozda, ko smo naleteli na sovražnika. »Prebijmo se v smeri proti Kranju!« je zapovedal komandir Janez. Kolona 64 borcev je spremenila smer. Ubrali smo jo nazaj v smeri Kranja. Mrak je že legal na

zemljo, ko smo dospeli do proge Kranj—Tržič. Tudi tu nismo uspešni prodreti. Poizkusili smo v smeri proti Dupljah, pa tudi tu je bil rezultat isti. To nekoristno zaletavanje v sovražni obroč smo drago plačali. Udenboršt je bil obkoljen. Celotni 18. nemški policijski lovski polk (preko 6.000) je z vseh strani pritiskal in zoževal obroč okrog 64 borcev II. bataljona Kokrškega odreda. Začelo je deževati. Debele kaplje so enakomerno padale. Vso noč smo poizkušali prebiti sovražni obroč, toda povsod smo bili odbiti. Rafali brzostrelk in mitraljezov ter detonacije bomb so neprenehoma rezale ozračje. Jutro smo dočkali tik poleg sovražnega obroča, trdno odločeni, da še tu poizkusimo prebiti sovražne klesče. Enakomerno padanje dežja je motilo le zamolklo kašljanje, tu in tam pa oster žvižg sovražnikov, ki so se klicali med seboj. Z nastajanjem jutra je dež ponehal. Med rahlimi obrisi smrek smo opazili pod naprej pomaknjeno čelado grd kozav obraz sovražnika. Nizko sklonjen naprej, z brzostrelko, pripravljeno na strel, se je pomikal naravnost proti nam. Se nekaj korakov in stopil bo na prvega našega borca. Tovariš Stane Mlakar-Cveto se je narahlo okrenil, s pogledi smo se pogovorili. Kratem šum, tov. Cveto se je dvignil, v jutranjem meglo je odjeknil strel, kozavi obraz sovražnika se je še bolj spaciil, zamolklo je padlo mrtvo telo v travo. Temu strelu pa je sledilo divje streljanje vseh vrst orožja, rafali mitraljezov so orali zemljo, detonacije bomb so lomile drevje, vmes pa se je mešalo divje vpitje sovražnika. Naše krogle so zadevale v živo. Mokre čelade sovražnika so se svetile v jutranjem soncu, ni in ni jih hotelo biti konca. Počasi smo se umikali proti sredini gozda. Ranjeni borci so se le s težavo premikali z nami, na položajih pa je ostalo precej naših mrtvih tovarišev. Divje vpitje sovražnih hijen je odmevalo z vseh strani. Mine so neprestano žvižgale in udarjale med borce. Tam se je zopet smrtno zadet zrušil tov. Belček. Še okrog 35 borcev, od teh več ranjenih, se je trdovratno upiralo z vseh strani prodirajočemu sovragu. Po srditi borbi s sovražnim mitraljezkim gnezdom smo zopet izgubili več tovarišev. Četa se je razbila na več skupin, zmanjkovalo nam je municije. Umikali smo se po položnem pobočju preko lepo cvetoče ajdove njive v sosedni breg. Dolgi rafali sovražnih mitraljezov so trgali življenja mladih borcev za svobodo. Noga mi je omahnila pod kolonom. Poleg mene je smrtno zadet obležal tov. Konrad, malo nižje pa tov. Ančka in tov. Čiba. Vseposvobod so orale mine, ki so oglušujoče trgale zemljo. Organiziran odpor je ponehal. Municije ni bilo več. Toča min in bomb je napravila svoje. Od 64 borcev so se rešili le trije.

14. in 15. september 1942 pomenita nepozabno krvavo tragedijo. Udenboršt, Udenboršt, kraj slovenske zemlje, prepojen s krvjo mladih slovenskih borcev, bo ostal svetel zgled heroizma vsem našim bodočim pokolenjem.

Samo valeči se dim ognja je pričal, da se je na tem mestu zgodilo nekaj velikega. Polagoma je padal mrak na Udenboršt. Nastala je turobna tišina. Kri borcev Kokrškega odreda pa je pozivala preostale partizanske enote k neizprosni borbi za dokončno uničenje prekletega sovražnika.

Začetek nemške ofenzive poleti 1942

Marjan Srakar-Piškur, nosilec Spomenice 1941, je opisal enega izmed dogodkov iz NOB, ki mu je ostal najbolj v spominu.

Po napadu partizanskih enot II. grupe odredov Štajerske na vas Lučne v Poljanski dolini se je naša četa ločila od drugih enot ter se utaborila v gozdovih blizu Žirovskega vrha. Druge enote pa so odšle v gozdove Blegaša, Gabrške gore in hribovje nad Selško dolino. Kljub stalnim napadom manjših ali večjih nemških patrolj smo pričakovali, da bomo naslednji dan po borbi preživeli mirno. Toda že v zgodnjih jutranjih urah so javili stražarji, da se sliši v večji razdalji nemško govorjenje, ki se stalno bolj približuje našemu taboru. Iz varnostnih razlogov smo se nekoliko umaknili, toda bilo je že prepozno, kajti Nemci so nam bili za petami. Kmalu smo slišali nemško govorico in vojaške komande že v neposredni bližini. Iz svojih skrišališč smo zagledali tudi prve nemške vojake v čeladah, ki so previdno napredovali drug za drugim, v razdalji 3 do 5 metrov. V živčni napetosti smo čakali pripravljeni vsak čas na borbo, na odločitev četne komande. Ko je napetost dosegla višek, smo zašlišali strel, ki ga je oddal naš stražar na nemške vojake z vrha hriba ter nas s tem opozoril na nevarnost. Druga kolona Nemcev nam je prišla v popolni tišini za hrbet ter nas popolnoma obkolila. Strel stražarja so na videz vznemirili Nemce, nas pa prisilili, da smo hitro vsak zase in enotno odločno začeli akcijo. S hitro hojo smo prišli na vrh hriba. pri tem iskali tudi najmanjšo možnost kritja ter z vpitjem in metanjem ročnih bomb proti nemškim vojakom presenetili napadalce. To smo izkoristili ter vdrl iz obroča. Toda borba za smrt in življe-

nje se je takrat šele pričela. Prva osuplost Nemcev je minila, vplivala pa očitno na točnost njihovih strelcev iz brzostrelk, parabel in pušk. Ko

Marjan SRAKAR-PIŠKUR

smo prišli iz obroča — bilo nas je petnajst — smo imeli pred sabo okoli 150 metrov čiste planjave navzdol, kjer so bile njive, posejane z ajdo, ki je bila takrat visoka okoli 10 cm. Divje streljanje Nemcev na nas kot zelo dobro vidne tarče nas je prisililo, da smo se kot klobčiči kakšne gmote valjali po ajdi navzdol, toda kljub hudemu in stalnemu obstreljevanju smo vsi srečno prispeli do prvih dreves, a kmalu zatem nas je zakril gozd. Bili smo rešeni, toda za vsak primer smo se razdelili na štiri skupine, ker so Nemci postavili tudi zaseke, ter nato po dveh dneh prekoračili italijansko-nemško mejno črto pod Katarino ter se začasno vključili v Dolomitski odred. Tu se nas je zbralo od 27, kolikor je štel četa pred obkolitvijo, 17 borcev. Med padlimi je bil tudi četni komisar; drugi pa smo se rešili brez prask in ran.

Seminar za blagajničarke, za prodajalce ...

V prvem tromesečju letošnjega leta so bili organizirani trije tečaji za blagajničarke, ki so se na blagajnah »National« usposobile za »slepo tipkanje«. Podjetje je montiralo 12 blagajn v prostorih šolskega centra za trgovino v Ljubljani, ki je tudi prevzel organizacijo teh tečajev.

I. tečaj je trajal od 26. I. 1965 do 6. II. 1965. Obiskovalo ga je 12 kandidat: Angela Antončič in Nada Bradač iz PE »Specerija«, Marija Žagar in Marinka Žgajnar iz PE »Emona«, Francka Urbančič, Gabrijela Strle in Anica Stritar iz PE »Hrana«, Francka Rožnik, Marija Krištof, Valči Marolt in Tončka Peterneš iz PE »Grmada«, Tilka Müller iz PE »Logatec«.

II. tečaj je trajal od 8. II. 1965 do 4. III. 1965. Obiskovalo ga je 12 kandidat: Antonija Kapš in Hilda Arh iz PE »Rožnik«, Marta Rožmanc iz PE »Logatec«, Angela Udvanc, Evdoksija Popovič in Angela Ozbeč iz PE »Specerija«, Nada Simončič in Slava Ješe iz PE »Emona«, Francka Peršin, Marijana Rastresen in Tinka Pekolj iz PE »Hrana«, Reza Mišmaš iz PE »Grmada«.

III. tečaj je trajal od 9. III. do 26. III. 1965. Obiskovalo ga je 10 kandidat: Ljudmila Cerk in Cilka Topolšek iz PE »Emona«, Marija Ivanc iz PE »Hrana«, Ljudmila Povše, Julijana Flere, Ana Žigon in Olga Kozovinc iz PE »Grmada«, Marjeta Smolič iz PE »Rožnik«, Jožefa Vidic in Pavla Balant iz PE

»Specerija«. Vse kandidatke so uspešno prestale preizkušnjo. Čestitamo!

Zelimo le, da bi bilo v tečajih več kandidat in zunanjih poslovnih enot.

Pa zaključku III. seminarja za prodajalce SP, ki je trajal od 8. II. 1965 do 4. III. 1965 in ki ga je spet skupaj s podjetjem organiziral šolski center za trgovino v Ljubljani, je skupno število udeležencev teh seminarjev (ki so jih tudi uspešno končali) narastlo na 87.

Za zadnjem seminarju so z uspehom opravili preizkus znanja naslednji: Cerman Francka, Ana Grebener, Anica Kladnik in Marija Lukanc iz PE »Emona«, Jože Pušnik in Marija Špelič iz PE »Litija«, Fani

Kozlevčar, Ivanka Marinček, Terezija Pestotnik in Danica Železnik iz PE »Grmada«, Marjeta Smolič in Fani Žugelj iz PE »Rožnik«, Mihaela Blatnik, Majda Jeraj, Elica Otrin, Julka Strle in Francka Samotarčan iz PE »Hrana«, Lojzka Gindiciosi, Marija Habič in Stanislava Smrekar iz PE »Polje«, Srečko Nagode, Marinka Kronpa, Martina Skvarča in Marija Šušteršič iz PE »Logatec«. Vsem čestitamo!

Po končanem teoretičnem delu seminarja so bili kandidati na praktičnem delu v samopostrežnih prodajalnih podjetja, po končanih izpitih pa na strokovni ekskurziji v tovarni stenin »Žito« Ljubljana in v obratu živilske industrije »Eta« v Kamniku.

... in za vodilno osebje v SP

V času od 15. II. 1965 do 11. III. 1965 je bil III. seminar za vodilno osebje v SP, ki ga je podjetje organiziralo skupno s centrom za napredek trgovine in embalaže v Ljubljani.

Vsi udeleženci seminarja so uspešno opravili zaključne izpite: Slavka Damjanovič, Romana Jakša, Anica Lenarčič, Jožica Zavolšek in Marija Predovnik iz PE »Grmada«, Tončka Vokač in Slavko Kastelec iz PE »Hrana«, Tone Markovič iz PE »Gradišče«, Angela Štubler in Francka Oplotnik iz PE »Emona«, Malka Krašna iz PE »Logatec«, Vida Strmole iz PE »Litija«, Štefka Dular iz

PE »Straža«, Jože Remšak iz PE »Jelka« in kot gostje iz trgovskega podjetja »Škocjan« Rakek, Mirko Modic, Magda Drolc in Anica Jenc. V podjetju je tako uspešno zaključilo seminar za vodilno osebje SP 78 delavcev.

Udeleženke II. tečaja za blagajničarke. Slike s III. tečaja žal nismo dobili

Udeleženke I. tečaja za blagajničarke

Stroški glasila »Mercator«

Glasilo »Mercator« izhaja na podlagi sklepa o izdajanju glasila »Mercator«, ki ga je sprejel centralni DS na 13. zasedanju, dne 10. 4. 1963. Na podlagi VI. točke sklepa centralnega DS je centralni UO odobril pravila za izdajanje glasila na 4. seji dne 17. 9. 1963. V zvezi z različnimi kadrovskimi spremembami je sedanji sestav organov glasila naslednji:

a) uredniški odbor:

Predsednik: Janez Rozman — OE »Mercator«

Tajnik: Bernarda Križnik — OE »Mercator«

Člani: Justi Božič, — OE »Mercator«; Tone Legat — OE »Mercator«; Minka Mrak — PE »Rožnik«; Mirko Rupelj — OE »Mercator«; Adolf Šmid — PE »Hrana«; Vinko Turk — OE »Mercator«

b) odgovorni urednik: Marjan Pogačnik — OE »Mercator«

c) izdajateljski svet: Franc Strojan — PE »Emona«; Vera Beber — PE »Grmada«; Franc Černe — PE »Gradišče«; Adolf Šmid — PE »Hrana«; Ivan Ermenc — PE »Jelka«; Anton Pappl — PE »Litija«; Slavka Mohar — PE »Logatec«; Franc Kobe — PE »Metlika«; Tončka Urbanc — PE »Polje«; Minka Mrak — PE »Rožnik«; Anica Šmajdek — PE »Standard«; Štefka Dular — PE »Straža«; Zora Škoda — PE »Specerija«; Rafko Bijec — PE »Tržane«; Stane Vrhovc — OE »Mercator«.

Člane uredniškega odbora je imenoval centralni DS, odgovornega urednika centralni

UO, člane izdajateljskega sveta pa delavski sveti poslovnih enot.

Skupni stroški za glasilo v letu 1963 in 1964 znašajo 5 milijonov 228.616 din za 24.687 izvodov, tako da je cena enega izvoda 211,70 din. Od skupnega zneska so bile poslovne enote obremenjene za stroške izdajanja glasila v znesku 2.740.662 din, OE »Mercator« pa za znesek 2.387.954 din. OE »Mercator« je obremenjena tudi za stroške 60 obveznih izvodov (knjižnice, inštituti itd.) in 110 izvodov, ki se pošiljajo poslovnim partnerjem, družbeno-političnim organizacijam, organom teritorialnih enot in zunanjim delavcem.

Porast stroškov v letu 1964 se nanaša predvsem na podražitev stroškov tiska, povečanje števila naklade (priporočitev poslovnih enot) in večjega števila klišejev (v letu 1963 na 1 stran 1,15 klišaja, v letu 1964 pa na 1 stran 2,13 klišaja). Število izvodov mesečno je poraslo od 1.500 v letu 1963 na 2.200 v letu 1964.

S prispevki je sodelovalo v glasilu 12 zunanjih sodelavcev in 52 članov kolektiva, katerih število je vsekakor nezadovoljivo. Anketa, ki je bila razposlana članom kolektiva in dosedanja mnenja o glasilu potrjujejo, da je glasilo izpolnilo svoje naloge in namen, ter da so bila sredstev, vložena v izdajanje glasila, koristno uporabljena. Za leto 1963 je centralni DS odobril sredstva v višini 2.100.000 din, v letu 1964 pa

v višini 4.500.000 din, kar znaša skupaj 6.600.000 din. Od navedenega zneska je bilo porabljenih 5.228.616 din.

Na podlagi gornjega in 3. člena pravil za izdajanje glasila »Mercator« je CDS na 5. zasedanju dne 8. 4. 1964 odobril:

1. za leto 1965 za kritje vseh stroškov izdajanja glasila »Mercator« znesek 6 milijonov din v breme sredstev za vzgojo kadrov;

2. da se glasilo tiska v 2.200 izvodih in razdeli enotam;

3. da se za stroške izdajanja glasila ob vsakem tromesečju obremenijo vse enote v breme sredstev za vzgojo kadrov glede na prejeta število izvodov in ceno enega izvoda.

Posamezne enote so prejele naslednje število izvodov:

Poslovne enote	Predlog mesečno		
	Skupaj		
	1963	1964	1965
Emona	300	1.760	170
Grmada	500	3.135	295
Gradišče	—	330	55
Hrana	400	2.310	235
Jelka	110	600	60
Litija	200	1.100	110
Logatec	120	660	65
Metlika	—	175	35
Polje	160	1.045	90
Rožnik	170	1.100	105
Standard	—	300	150
Straža	40	242	20
Specerija	230	1.210	125
Tržan	—	150	35
OE Mercator	820	7.510	650
Skupaj	3.060	21.627	2.200

Udeleženci III. seminarja za vodilno osebje SP

Udeleženci III. seminarja za prodajalce SP

Smeh ni greh

V OSNOVNI ŠOLI

Učitelj: — Vaš oče kupi šest steklenic vina po 240 din. To da koliko?

Učenec: — Dva dni, tovariš.

SREČANJE

— Oprostite, ali niste slučajno tovariš Novak?

— Ampak tovariš! Seveda sem Novak in ne vem, zakaj naj bi bil le slučajno! Imejte vendar spoštovanje do moje pokojne matere!

VREDNOST

Žena je bila lepa, šarmantna ženska, moč povprečnež.

— Kako ste spoznali svojega moža? — vpraša nekega dne sosed.

— Z ženitvenim oglasom, za nekaj stotakov.

— Nekaj stotakov, seveda! Za to ceno res ni pričakovati kaj boljšega!

IZGUBLJENO

Sin očetu: — Kajne, očka, če vemo, kje je neka stvar, potem ni izgubljena?

Oče: — Seveda ne, saj vemo, kje je.

Sin: — Kar odleglo mi je. Pravkar mi je padla ura z mostu v reko, pa sem se bal, da je izgubljena.

POŠTENOST

Gospodinja svoji novi pomočnici: — Če pride moj prijatelj pred mojim povratkom, ga skušajte malo zabavati.

Pomočnica: — Ampak, gospa, jaz sem pošteno dekle...

ŽENE

Prvi mož: — Moja žena je lisica. Kar si želi, mi zna zvabiti, bodisi zlepa ali zgrda.

Drugi mož: — Ah, moja je kača. Nikoli ne vem, kje me bo pičila in zadela.

Tretji mož: — Ja, prijatelja, saj tudi moja ni človek...

TEŽAVE

Sin se vrne iz šole s slabim spričevalom. Starši obupavajo in mati vzklikne:

— S teboj so pa res same težave že od rojstva! Sin plaho povpraša: — Pa prej, mama?

Ljubljana 1965

FEBRUAR 1965

PRISLI:

»Emona«:

Ivan Raščan, delavec, Stanislav Bonifer, delavec, Djulaga Lulič, delavec, Marija Gostinčar, prodajalka, Bernarda Safarič, blagajničarka.

»Grmada«:

Dane Remškar, mesar, Marija Stajner, delavka, Marija Sekelj, delavka, Magda Sinur, trg. pomočnica, Ivanka Težak, delavka, Branko Zdralo, delavec, Stefka Kranjc, točajka, Anton Rus, delavec, Franc Valenčak, delavec.

»Hrana«:

Antoniija Jug, trg. pomočnica

»Litija«:

Frančiška Božjak, trg. pomočnica, Marija Smuk, delavka, Jože Kink, vajenec, Janez Avbelj, vajenec.

»Mercator«:

Jernej Zdešar, delavec, Milan Poničkar, delavec, Jože Kaplan, delavec, Ljudmila Terbovšek, aranžerka, Marija Klasič, snazilka, Stane Rangus, delavec, Milena Jurak, kuharica, Maksim Šotiček, delavec, Vida Platonjnjak, fakturistka, Asta Zabukovec, kuharica, Vera Svagelj, fakturistka, Juro Bosiljevac, sofer, Fatima Hušič, blagovna knjigovodkinja, Marija Janežič, tehnična referentka.

»Rožnik«:

Frančiška Pajk

»Standard«:

Božidar Bele, sofer

ODSLI:

»Emona«:

Marija Jaklič, Polde Praznik, Rezka Leben.

»Grmada«:

Martina Mlinar, Tone Klarič, Janez Erce, Franc Kolarič, Miro Borovnjak.

»Hrana«:

Andrej Cimperšek, Pavla Marn, Stana Sluga, Ivanka Podržaj.

»Litija«:

Stanislava Kotar

»Mercator«:

Ivan Jalošovec, Jože Grm, Milena Zorec, Olga Justin, Angela Matkovec, Marica Čizman.

»Rožnik«:

Marija Herauer

»Standard«:

Jože Lilek

POROKE:

»Emona«:

Dragica Benčina, poročena Petrovič

»Grmada«:

Čilka Polanič, poročena Kozarič, Marija Sever, poročena Fliser, Ančka Zver, poročena Zajc.

»Hrana«:

Julka Lampert, poročena Pleško

»Litija«:

Silva Ponebšek, poročena Zavrl, Jelka Vozelj, poročena Mesojedec.

Osebnosti

»Standard«:

Alojz Turk

»Tržan«:

Martina Tratar, poročena Kočar

ROJSTVA:

»Rožnik«:

Francka Stojš, sina

NEZGODE:

»Grmada«:

Niko Rehorč, Angela Samec.

»Hrana«:

Zvone Trelec, Rezka Osredkar.

MAREC 1965

PRISLI

Emona:

Jože Kraljič, delavec, Vida Kukovec, natakarcica

Grmada:

Ljubica Kalčević, prodajalka, Barbara Igrec, delavka v trgovini; Roman Levičar, delavec v trgovini; Vlado Meci- lošek, mesar; Vinko Pečaver, delavec v trgovini

Hrana:

Stanislava Marinko, prodajalka; Filip Stefančič, razvažalec blaga

Rožnik:

Ivan Ržinič, poslovođa; Anica Sluga, trgovska pomočnica

Standard:

Franc Bregar, prodajalec; Franc Čretnik, prodajalec

»Straža«:

Marija Novak, trgovska pomočnica

Mercator:

Mile Trifunovič, delavec; Mihajlo Ljubojevič, delavec; Rangus Stane, skladiščnik; Avgust Starc, delavec; Dušan Pozarelli, delavec; Franci Saje, delavec; Leopold Slak, mizar; Oskar Kelemen, aranžer; Janez Križman, aranžer; Joža Travižan, referent za evidenco; Vica Silič, knjigovodja; Mitja Šipek, aranžer; Andrej Turšič, komercialni referent; Mitja Hočevar, komercialni referent

ODSLI

Litija:

Slavka Drnovšek, delavka v trgovini; Fani Kalin, delav-

ka v trgovini; Albin Groznik, delavec v trgovini; Mitja Smrekar, delavec v trgovini

Emona:

Branko Ferenac, delavec; Anica Jean, natakarcica; Francka Tušak, delavka; Lizika Tkalec, prodajalka

Grmada:

Jože Ocvirk, mesar; Majda Korpič, prodajalka; Rade Jankovič, delavec; Branko Račič, delavec; Stefka Kranjc, točajka; Lovro Slak, mesar; Milka Kenda, prodajalka

Hrana:

Tone Erčulj, prodajalec; Jože Gradišar, prodajalec; Karel Verbič, prodajalec; Marjan Ogrič, delavec; Marija Očepek, prodajalka; Angela Sečnik, prodajalka

Mercator:

Milan Šalamun, delavec; Janez Kastelic, delavec; Maksim Šotiček, delavec; Zmago Grad, delavec; Albin Marinčič, delavec

Standard:

Mirko Gazvoda, prodajalec; Anton Hočevar, prodajalec; Janez Medle, prodajalec

Straža:

Jože Krakar, trgovski pomočnik; Darinka Turk, trgovska pomočnica; Ivan Fink, trgovski pomočnik

NEZGODE:

Grmada:

Franc Vogrinčič

TEČAJI, IZPITI itd.

Rožnik:

Marjeta Smolič, tečaj za blagajničarko

Straža:

Štefka Dular, izpit za samopostrežno trgovino

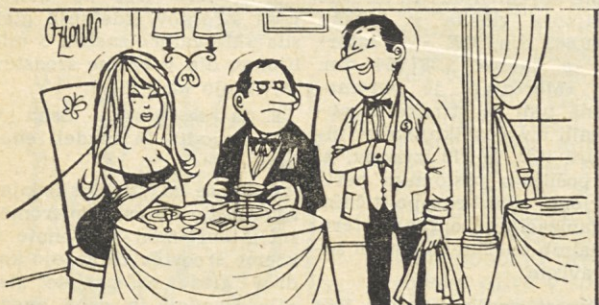
Hrana:

Slavka Kastelic, izpit za vodjo SP; Tončka Vokač, izpit za vodjo SP; Jelka Blatnik, izpit za prodajalko SP; Majda Jeraj, izpit za prodajalko SP; Elica Otrin, izpit za prodajalko SP; Francka Samotorčan, izpit za prodajalko SP; Jelka Strle, izpit za prodajalko SP

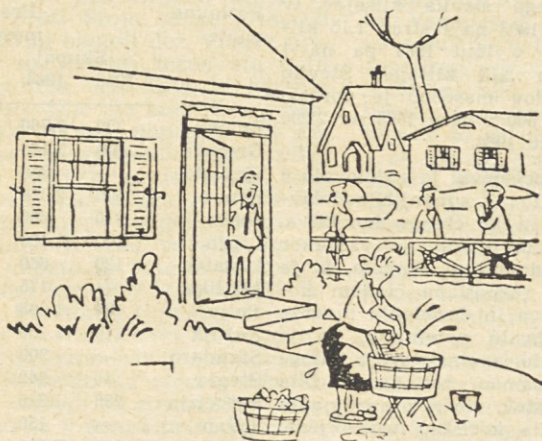
ROJSTVA:

Litija:

Jelka Mesojedec, deklcio.

— Vaš drobiž, gospod? Sem mislil, da želite napraviti dober vtis na prijateljico, pa sem ga zadržal!

»Že dobro, saj bomo kupili pralni stroj!«

PO VRNITVI IZ ANGLIJE

(Nadaljevanje in konec)

Med svojim bivanjem v Angliji sem opazil povsod močan poudarek na analiziranju posameznih elementov gospodarjenja in poslovanja kot celote. V podjetju, kjer sem bil na praksi, so opravljali razne analize kar trije oddelki.

Plansko-analitični oddelki je raziskoval in proučeval organizacijo in potek dela na posameznih delovnih mestih, v oddelkih in v podjetju kot celoti. Osnovni cilj navedenih analiz je odpraviti nepotrebna dela, oziroma stroške, izboljšati organizacijo dela tako, da je delo opravljeno čim bolj ekonomično, pri minimalni porabi delovne in fizične sile ter v najkrajšem možnem času. Skoraj za vsako analiziranje uporabljajo tiskane obrazce z vprašanji, ki so jih že predhodno skrbno sestavili.

Razen običajnih analiz, kot so: analiza organizacije in poteka dela ter transporta, razporeda opreme, rentabilnosti posameznih strojev in opreme, gibov posameznega delavca, ekonomičnosti razvoza blaga s kamioni po najkrajši poti ipd., v tem oddelku pripravljajo tudi analizo kupcev s tako imenovanimi **grafikoni kupcev**.

Grafikoni kupcev

Grafikone kupcev izdelajo za vse večje poslovalnice tako, da najprej ugotove (s pomočjo ankete), iz katerih ulic in hiš prihajajo kupci v njihovo poslovalnico. Ta podatek skupno s podatkom o višini nakupa vršejo na prozorni papir in položijo na lokalni zemljevid dotičnega področja.

Grafikone, izdelane na isti dan ali teden v različnih obdobjih (sobotni grafikoni), medsebojno primerjajo s prekrivanjem. Tako ugotavljajo spremembe kupcev in višine nakupov.

Istočasno ugotove tudi socialni sestav prebivalcev v območju poslovalnice in njihovo kupno moč. Tako zbrane podatke uporabljajo za ugotavljanje kupne moči, ki jo zajema njihova poslovalnica in pri sestavljanju reklamnih oglasov, oziroma listov, ki jih dostavljajo gospodinjam na dom.

Analitični oddelki opravljajo tudi analize trga in pripravi predloge razvoja trgovske mreže v naslednjih letih. Pred otvoritvijo nove poslovalnice skrbijo za dostavo opreme in ostalih delovnih pripomočkov. V ta namen uporabljajo obrazce, na katerem so skrbno vpisani vsi pripomočki (preko 120 postavk), ki jih potrebuje samopostrežna trgovina — od nožev do hladilnikov. Pri tem pregledajo

vrsto ponudb in izračunajo, kateri proizvajalec ima najekonomičnejšo opremo. Tako izračunajo n. pr. za vsako vrsto hladilnikov naslednje podatke:

- koliko zavzame prostora v prodajalni
- kolikšna je površina in koristna prostornina
- koliko stane v uporabi m, m² in m³ hladilnika
- kakšno je vzdrževanje, garancija i. pd.

Vse omenjene predhodne analize jim omogočajo ekonomično in rentabilno vlaganje sredstev v nove objekte, stroje, opremo ipd. Za rentabilno naloženo investicijo v poslovalnico smatrajo tisto, ki povrne vložena sredstva v 2–3 letih po otvoritvi.

Razen analitičnega oddelka opravljata različne analize tudi računovodstvo in vodstvo maloprodaje. Računovodstvo analizira predvsem finančne pokazatelje uspešnosti poslovanja podjetja in posameznih prodajal, gibanje posameznih skupin stroškov, gibanje prodaje posameznih izdelkov ter višino doseženega dohodka v prodajalni, transportne stroške ipd. Vodstvo maloprodaje pa kontrolira višino zalog in asortimenta (založenost) v prodajalnah primerja uspen prodaje izdelkov pakiranih v lastni embalaži z enakimi izdelki drugih dobaviteljev (kava, čaj ipd.), analizira višino prodaje posameznih izdelkov glede na prodajno površino, ki jo zavzema izdelek v policah, kontrolira delež nabavljenega blaga prodajalne v lastnem skladišču (60 %) ipd.

Večino potrebnih podatkov za analize daje oddelki za strojno knjiženje po sistemu luknjanih kartic, ki omogoča tekoče in hitro zbiranje podatkov ter pravočasno ukrepanje. Tako lahko tedensko analizirajo za vsako poslovalnico višino ustvarjenega dohodka (razlike v ceni), zahteve poslovalnic po znižanju cen ter višino zalog. Zaloge v poslovalnicah ne smejo presegati višine dva in pol do tri tedenske realizacije (odvisno od velikosti prodajalne).

Računovodstvo izračuna mesečno tudi višek dohodka, ki ga izplačajo prodajalcem posamezne prodajalne, če poteka poslovanje normalno (brez večjih inventurnih primanjkljajev). Višino učinka (dobička), ki ga izplačajo prodajalcem, izračunajo tako, da ugotovijo razliko med planiranim deležem OD v prometu (okoli 5,2 %) in dejansko doseženim (izplačanim) deležem OD. Tretjino tako ugotovljenega prihranka razdelijo med prodajalce posamezne prodajalne.

Posebej izračunajo nagrade za poslovodje, ki jih izplačajo polletno, glede na doseženi skupni uspeh prodajalne. Za uspeh prodajalne predvsem upoštevajo povečano realizacijo in čisti dohodek ter zmanjševanje stroškov (variabilnih) poslovanja v primerjavi s preteklim polletjem.

Občasno opravijo tudi analize odnosov med prodajno površino, prometom in doseženim profitom posameznega izdelka. Če ugotovijo slabe rezultate, zmanjšajo prodajni prostor ali prestavijo izdelek na višjo oziroma drugo polico ipd. Podobno primerjajo občas-

Kvalitetno in sodobno aranžirano blago je vedno v veselje potrošniku in v ponos prodajnemu osebju. Poslovodkinja v Gerbičevi ulici s pridom uporablja izkušnje, ki si jih je pridobila na specializaciji v Švici

no tudi odnose med prometom, profitom in OD osebja za posamezne skupine izdelkov.

Vidimo, da zasledujejo in analizirajo več podatkov kot naša podjetja in mislim, da njihovi rezultati poslovanja dokazujejo, da številne analize vsekakor ne vplivajo negativno.

Manj tovarnjakov

Omenil bi še uspešno rešitev stroškov transporta, ki sem jo opazil ob krat-

kem obisku v nekem trgovskem podjetju na veliko. To grosistično podjetje dobavlja blago s svojimi tovarnjaki drugim trgovskim podjetjem. Da bi zmanjšali število tovarnjakov, soferjev in spremljevalcev, so za vsak tovarniak izdelali še po eno karoserijo in nabavili žerjav. Ko tovarniak pripelje v skladišče, z žerjavom zamenjajo prazno karoserijo s polno (naloženo) karoserijo. Le-to so v času razvažanja prve pošilke naložili delavci v skladišču. S tem odpade nepotrebno čakanje na nalaganje in so tako uspeli, kljub povečanemu prometu, zmanjšati vozni park od 16 na 8 tovarnjakov.

Vsa svoja zapažanja bi lahko ob koncu strnil v kratko ugotovitev, da je potrebno za še bolj ekonomično in rentabilno poslovanje uvesti v vsa večja podjetja razen dobre organizacije in tekočih analiz tudi čimveč mehanizacije. Za primer navajam le nekaj delovnih pripomočkov za mehanizacijo, ki se pri nas vse prepočasi uvajajo: tekoči traki, drsnice, palete, viličarji, avtomatski in polavtomatski pakirni stroji, strojčki za označevanje cen, fotokopirni in drugi razmnoževalni stroji, stroji za knjiženje s pomočjo luknjanih kartic, električni pisalni stroji, diktafoni, blagajne z različnimi avtomatskimi priključki ipd.

Navedena mehanizacija bo pri nas hitreje izvedljiva. (Nadaljevanje na 16. strani)

Ali so vse naše prodajalne založene s toaletnim milom »MERCATOR«?

Rešitev in žrebanje nagrad za IV. nagradni test

K četrtemu nagradnemu testu, ki je bil objavljen v 1. številki našega glasila, objavljamo pravilne odgovore na posamezna vprašanja:

AD 1.
Delitev čistega dohodka podjetja naj zagotovi:

- a) Sklade
- b) Stalen razvoj materialne baze podjetja in enot
- c) in hkrati enak razvoj osebnega in družbenega standarda vseh delavcev.

AD 2.
Vsakemu delovnemu človeku gre v skladu z načeli delitve po delu osebni dohodek, ki ustreza:

- a) uspehom njegovega dela
- b) dela enote
- c) ter uspehom podjetja kot celote

AD 3.
Z okvirnim pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov se zlasti urejajo:

- a) načela
 - b) okvirne osnove
 - c) merila
- za ugotavljanje osebnih dohodkov po delu.

AD 4.
Pri delitvi osebnih dohodkov po uspehu podjetja kot celote mora biti podana **zadostna ekonomska stimulacija in zainteresiranost vseh enot in delovnih ljudi** za čim večji uspeh gospodarjenja podjetja kot celote.

Upoštevati se morajo **po goji posameznih enot, po katerih lahko pristopajo k uspehu podjetja kot celote.**

PO VRNITVI IZ ANGLIJE

(Nadaljevanje s 15. strani)
va, ko bomo prešli na svobodnejši način formiranja cen, ki bo omogočil ustvariti večje sklade, potrebne za nakup mehanizacije. Pri tem bodo morala domača podjetja izdelovati več vrst delovnih pripomočkov in mehanizacije — v boljši kvaliteti in po ugodnejših cenah.

V sedanjem položaju pa moramo vsa razpoložljiva sredstva najprej vlagati še v osnovni razvoj in modernizacijo trgovske mreže, ki je še sorazmerno zaostala, zlasti izven večjih mest.

Miro Krištof

Delovni ljudje v enotah morajo biti udeleženi pri delitvi osebnih dohodkov po uspehu podjetja kot celote v takem sorazmerju, kot so prispevali, da je bil uspeh celote dosežen.

AD 5.
V pravilnikih o higien-sko-tehničnem varstvu pri delu mora biti zagotovljena:

- a) varnostna zaščita na delovnem mestu,
- b) brezplačna zaščitna sredstva na določenih delovnih mestih,
- c) varnost pred požarom in elementarnimi neizgoda-mi.

AD 6.
Zaščita delovne skupnosti se izvaja:

- a) s sklenitvijo zavarovalnih pogodb proti morebitnim škodam
- b) s požarno-varnostnimi napravami

c) z uvedbo kazni proti kršiteljem ukrepov za zaščito delovne skupnosti.

AD 7.
Organi upravljanja so odgovorni:

a) centralni delavski svet odgovarja skupščini delovnih ljudi podjetja,

b) centralni upravni odbor odgovarja centralnemu delavskemu svetu,

c) DS enote odgovarja zboru delovnih ljudi enote, kadar je ogrožen uspeh enote oziroma delavskemu svetu podjetja, kadar je ogrožen uspeh podjetja.

d) upravni odbor enote odgovarja delavskemu svetu enote.

AD 8.
Pravico pobude uveljavlja delavec:

- a) na zboru delovnih ljudi z ustnim ali pisnim predlogom,

b) pri organih upravljanja in drugih organih enote ali podjetja s pisnim obrazloženim predlogom,

c) pri glasilu delovnih ljudi »Mercator« z obrazloženim dopisom, ki ga pošlje uredniškemu odboru tega glasila.

AD 9.
Dejavnost podjetja delovnim ljudem na vseh delovnih mestih narekuje:

a) da so prizadevni in vljudni,

b) da s svojim delom in odnosom do ljudi ustvarjajo ugled podjetja in lasten osebni ugled kulturnega in strokovnega trgovskega delavca.

AD 10.

Upravljanje podjetja mora temeljiti na urejenih medsebojnih odnosih ter se mora med seboj izpopol-

nievati na način, ki zagotavlja ustaljen razvoj podjetja in enot.

Izmed 62 prispelih rešitev je komisija izžrebala naslednje, ki prejmejo nagrade:

I. nagrada — 5.000 din — Marija JAKLIČ, PE »Metlika«

II. nagrada — 3.000 din — Mihela TROŠT, OE »Mercator«

III. nagrada — 1.000 din — Štefka CEGLAR, OE »Mercator«

IV. nagrada — 1.000 din — Boris POTOČNIK, OE »Mercator«

V. nagrada — 1.000 din — Mojca LIKAVEC, PE »Metlika«

Za V. nagradni test, ki je objavljen v II. številki našega glasila v tem letu, pričakujemo več rešitev, saj je še čas do 15. maja 1965.

Ali poznamo predpise, po katerih delamo?

Objavljamo VI. nagradni test, katerega namen je, da se čimbolj seznanimo s predpisi, ki so bili objavljeni že v predhodnih številkah tega časopisa.

Za pravilne odgovore bodo izžrebane nagrade, in sicer:

I. nagrada 6.000 din za vse pravilne odgovore,

II. nagrada 4.000 din za vse pravilne odgovore,

III. nagrada 3.000 din (pri tej bodo upoštevane rešitve tudi z najmanj 5 pravilnimi odgovori),

IV. nagrada 2.000 din; upoštevali bomo najmanj 5 pravilnih odgovorov,

V. nagrada 1.000 din, upoštevali bomo najmanj 5 pravilnih odgovorov.

Navodila za izpolnjevanje nagradnega testa:

Pri posameznih vprašanjih so nekateri odgovori delno napisani zato, da bi lažje odgovorili na druga vprašanja iste skupine. Stavke, ki niso dokončane, treba pravilno dopolniti. Posamezne točke je treba v celoti napisati, vendar tako, da dopolnijo vsebinsko zvezo z drugimi točkami iste skupine.

VI. nagradni test

1. Katere oznake morajo biti na sukancu na motkih?

Na sukancu na motkih morajo biti naslednje oznake:

- a)
- b) etiketna številka
- c)
- d) oznaka JUS F.B3.021
- e)

2. Koliko olja mora vsebovati majoneza, ki se daje v promet?

Majoneza, ki se daje v promet, mora vsebovati olja.

3. Katere podatke mora vsebovati deklaracija za kavovine?

- a)
- b)
- c)
- d) vsebina ekstrakta v procentih

4. S kakšnim imenom se nahaja v prometu drobni pšenični zдроб?

Pšenični zдроб se nahaja v prometu predvsem kot drobni pšenični zдроб in

5. S kakšno težo sme v promet surovo maslo z besedilom na ovitku v modri barvi?

Surovo maslo s takim ovitkom sme praviloma v promet

6. Po kolikem času (mesecih) se smatrajo jajca, ki so bila v hladilnici, za defektna?

- a) preko 4 tedne,
 - b) preko 6 mesecev,
 - c) ni časovne omejitve.
- Neustrezno prečrtati.

7. Kakšne posebne pomanjkljivosti smejo v prometu imeti jabolka II. vrste?

Jabolka II. vrste smejo vsebovati plodov, okvare na posameznih plodovih zaradi bolezni, škodljivcev, toče, slane, sredstev za varstvo rastlin in poškodbo pa smejo zajemati skupaj

8. Kaj določi pristojni občinski upravni organ, ki je pristojen za kmetijstvo in gozdarstvo, v zvezi z gobami?

Občinski upravni organ, ki je pristojen za kmetijstvo in gozdarstvo, določi,

9. Kakšne oznake morajo biti na limonah I. vrste, ki so izložene na prodajnem pultu?

Na limonah I. vrste, ki so izložene na prodajnem pultu, morajo biti naslednje oznake:

- a)
- b)
- c) cena

10. V kakšni embalaži sme v promet domači rum?

- a) ni predpisano,
 - b) v originalno polnjenih steklenicah,
 - c) je predpisano s proizvajalno specifikacijo.
- Neustrezno prečrtati.

Rešitev pošljite v zapečateni kuverti na upravo Veletrgovine »Mercator« z oznako »VI. nagradni test«, najkasneje do 5. junija 1965.

»Jo, pozabila sem denar-nico!«